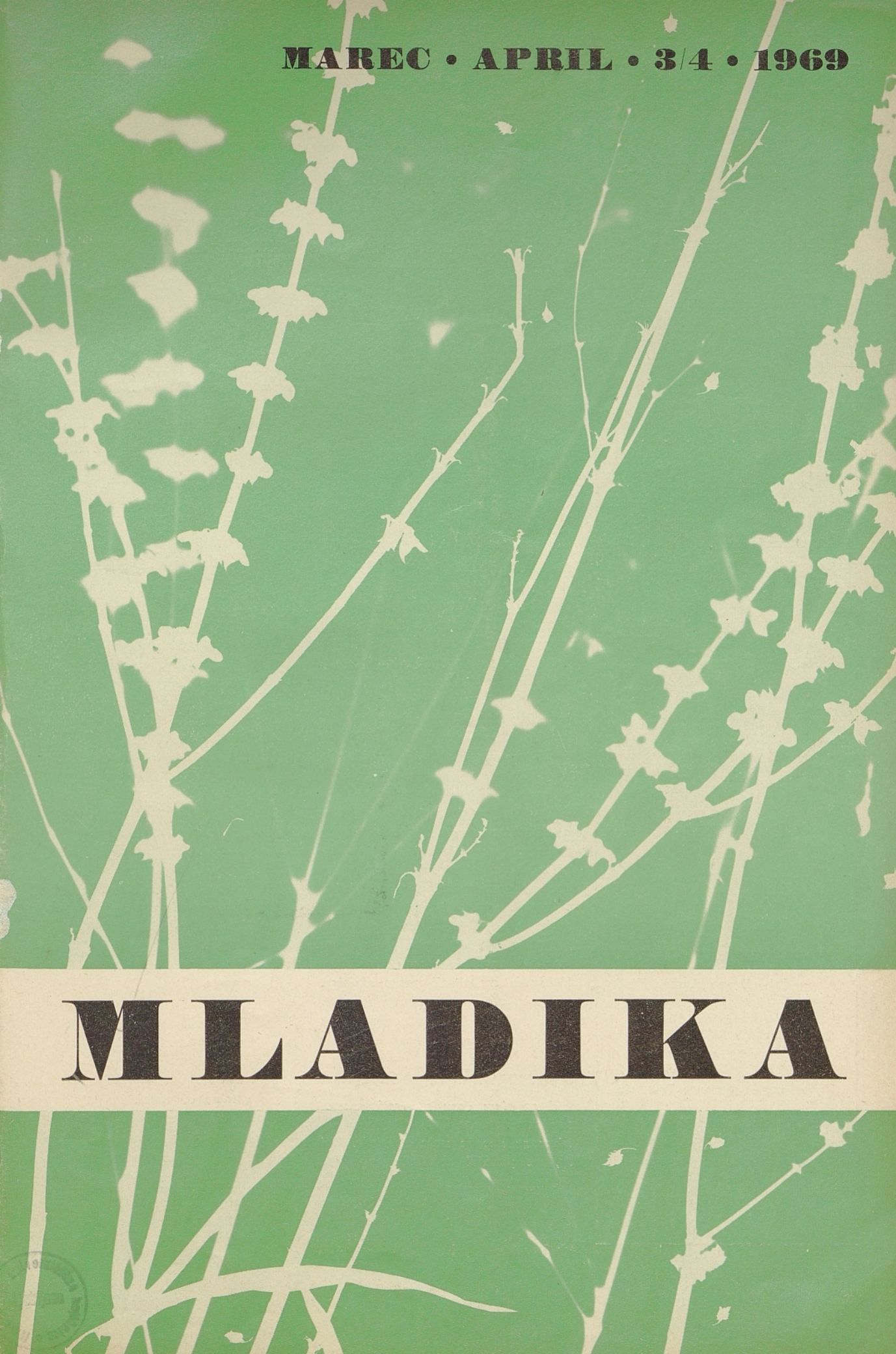

MAREC • APRIL • 3/4 • 1969

MLADIKA

MLADIKA

IZHAJA VSAK MESEC

1969 leto XIII. štev. 3-4

VSEBINA:

B. M.: Samo zato, ker je pomlad	46
Marijan Breclj: Se ena bukovniška pesem	46
Slavko: V pričakovanju	48
Zora Tavčar: Agata iz Sopotnice	48
Slavko: Velikonočna prošnja	49
N. N.: Pomladna dekliška epistola	50
Lara: Prebujenje	51
Slavko: Velikonočno jutro	51
Slovenski metropolit med nami	52
Kondor: Pred novim statutom Slovenske skupnosti	54
Mojca Rant: Filip in Jakob	54
Msgr. dr. J. Vodopivec: Ljubzen — moč dialoga	56
Marijan Terpin: Otvoritev V Števerjanu	58
Boris Pangerc: Poljubljam zelene tišine; Med jasmisani	60
Alojz Rebula: Slovenci po zavestni izbiri	60
Maks Šah: Novi predpisi glede zrelostnih izpitov	62
Corrado Alvaro: Meluzinin portret	63
Josip Kravos: Drobci mojih spominov	65
Sergij Kobilar: Tržaško pismo	67
Martin Jevnikar: Sodobna slovenska zamejska literatura	68
Književne novosti, Knjige in revije	71
Vanja: Joj, cvetje...	73
Saša Rudolf: Hokej 1969	74

Uredil JOŽE PETERLIN

Revijo izdaja uredniški odbor:
Stanko Janežič, Marij Maver,
Albert Miklavc, Franc Mljač,
Sergij Pahor, Jože Peterlin,
Maks Šah, Drago Stoka, Emil
Valentinčič in Marilka Korsič.

Odgovorni urednik:
MARIJ MAVER

Zunanja oprema
PAVEL MEDVEŠČEK

Uredništvo in uprava: Trst, via
Donizetti 3, tel. 23-779 — Pod-
uredništvo v Gorici: SKAD

Čekovni račun 11/7019

Registrirano na sodišču
v Trstu št. 193

Tiska tiskarna »Graphis«, Trst,
ul. Sv. Frančiška 20, tel. 29-477

PISMA NAM IN VAM

Lepo veliko noč

želita vsem Slovincem

UREDNIŠTVO IN UPRAVA
MLADIKE

SIRINA IN ODPRTOST PA TAKA...

24., 25. in 26. marca je bila po ljubljanskem radiu vrsta oddaj posvečenih slovenski manjšini v Italiji. Oddaje je pripravil tržaški dopisnik ljubljanskega Dela Igor Gruđen. O delu Slovenske prosvete je v eni teh oddaj poročal njen predsednik in naš odgovorni urednik, ki je na koncu svojega intervjuja omenil tudi, da imata svoj sedež v prostorih Slovenske prosvete v ul. Donizetti uredništvo in uprava naše revije. Izrazil je tudi upanje, da bo mogla revija krožiti svobodno po vsem slovenskem ozemlju ali vsaj na Primorskem — tudi v matični domovini. Žal pa je o vsem manjšinskem tisku na splošno poročal Boris Race, ki v svojem poročilu ni štedil s preživelimi frazami in oznakami (celo s klerikalizmom!) na račun tistih, ki ne mislijo kot on. Pač slaba usluga resnici in objektivnosti ter vsem tistim, ki kažejo dobro voljo za ustvarjanje nekega »prostora«.

Zgodba tedaj traja dalje. Iste stalinistične fraze, iste metode, isto samoovajevanje, ki naj Ljubljani dopove, da je samo eno slovensko, samo eno pravilno in samo eno vredno priznanja slovenske vlade, vredno podpore.

Upamo, da slovenska javnost ne bo dalje nasedala žargonu in samoljubju in samohvali znane skupine. Mi ne iščemo osebnih koristi ne privilegijev, pričakujemo pa pravičnost in objektivno informiranje.

SLOVENIJA NAS SPOZNAVA

V zadnjem času z veseljem ugotavljamo, da se Slovenija bolj zanima za nas in naše življenje. Zdi se, da pomeni morda prav obisk

naših izvoljenih predstavnikov v Ljubljani prelomnico v tem oziru. Pred nedavnim je prenašala slovenska televizija v Ljubljani nekaj prizorov Cjakove »Slane vode«, ki so jo igrali openski dijaki srednje šole, potem mladinski zbor Glasbene maticе; še ni dolgo, kar so posneli nastope nekaterih ljudskih šol v tržaški okolici. Veseli smo, da bodo tako vsi Slovenci spoznali naše življenje, naše napore in naše uspehe. Zato se tudi povsem strinjamo s protestom deželnega svetovavca dr. Stoke, ki ga je izrekel v deželni zbornici, ker ni smela slovenska televizija posneti rižarne — spomenika trpljenja in smrti tudi mnogih naših ljudi. Čim bolj bo Slovenija spoznala in spremljala naše življenje, toliko pravičnejša bo do nas vseh in toliko bomo videli v tem tudi mi oporo.

Seveda pa mora biti do vsega skrbno objektivna in pravična v tem svojem informiranju.

Tole pismo priča, da ni vedno tako!

TUDI ČE ODKRIVAMO NAPAKE...

Naš narodni položaj je tako delikaten, da moramo vedno in v vsakem primeru misliti na to, kako sodijo drugi o nas, predvsem, kako sodi večinski narod.

Pred letom ali kaj več so se sestali nekateri časnikarji s profesorji, morda s predstavniki sindikatov. Bilo je nekaj težkih napak na naši šoli. Nekateri so bili mnenja, da je treba v časopisju te napake javno in z vso ostrino ožigosati. Po daljšem pogovoru je prevladalo mnenje, da bi to več škodovalo kot koristilo.

(dalje na 3. strani platnice)

Posamezna številka Mladike stane 200 lir, po pošti 220 lir. Celoletna naročnina (10 števil) 2000 (2200) lir. Naročnina za ves letnik v Jugoslaviji 35 Ndin, v Ameriki stane 5,5 dol. Naročnina za ves letnik v Avstraliji 4 funte.

Samo zato, ker je pomlad

BILA SI POLEG,
KO JE USTVARJAL
SVET,
NA KROGU ZEMLJE
Z NJO
SI SE IGRALA
IN PRVEMU ČLOVEKU
SI POSTLALA
Z MEHKOBO
IZGUBLJENIH ROŽ.

IZ PRASTARE ŽILE
VRE PESEM
PREROJENJA
ZA PRAZNIK CVETNIH
PRAHOV IN SOKOV.
IN DROBNI NIČ,
SRCE,
POVABLJENO
NA PIR ŽIVLJENJA,
OB ISTEM TEŽKEM

VINU SE NASLAJA,
KI MU GA
V MLADI SENCI
RAJA
JE TOČILA
KOMAJ ROJENA
POMLAD.

POMLAD,
KOT TISOČ
IN ŠE ENA NOČ,
KOT ZDAJ
KOT VEDNO,
KOT NEKOČ.

IN V TAKI NOČI
NE MORE NIČ,
PRAV NIČ
BOLETI,
LJUBITI NE
IN NE UMRETI,
KO JE ŠE SMRT
KOT TRAVNIKI
ZELENA
IN CESTA BLEDA,
MLEČNO OŠKROPLJENA
Z VONJAVO
IZGUBLJENIH ROŽ.

B. M.

A. Černigoj: Križanje

MARIJAN BRECELJ

ŠE ENA BUKOVNIŠKA PESEM

V lanskem letniku Mladike je prof. Sah objavil »Pesem od svetih 3 kralau«, ki jo je napisal bukovnik Jurij Pertot iz Trsta. Letos pa prinašamo za razmišljanje ob postnem času in kot lep drobec za slovensko literarno zgodovino druge polovice 18. stoletja »Peisem od sveitiga krishoviga pota«. Vzeta je iz drobne rokopisne knjižice doslej neznanega avtorja, ki meri 8,5 cm v višino in 12,5 cm v širino. Listi so na hrbtu všiti na nekoliko tršo lepenko. Vseh strani je 68. Vsebina brošurice ni enotno delo. Najprej zato, ker je jasno razvidno, da gre za vsaj dva časovno ločena zapisa, ki sta bila kasneje uvezana skupaj. Tudi letnici (1783 in 1799) to jasno izpričujeta. Ni pa možno izključiti, da bi bila oseba, ki je pisala, ena in ista, le da je to storila v večjem razmaku časa, se pravi prvič 1783, drugič 16 let kasneje.

Tekst je pisan v bohoričici z značilnimi skupinami

črk za posamezne glasove. Na zahodno provenienco kaže dvoje: odvisnost od italijanskega črkopisa (ch za k, i za j, u za v itd.), akanje, nekatere druge posebnosti pa bi utegnile kazati na severno Goriško.

Pesem objavljamo takó, kakor stoji v rokopisu, pri branju naj bravec upošteva znake, ki jih bohoričica ima za nekatere črke (ch = k, sh = ž ali š, z = c, zh = č, s = z, itd.) in pa tudi, da je v besedilu več nemških izposojenk (rihtar, folik, lon, frej, andohtliv, itd.). Od rokopisa smo se oddaljili le v pisanju začetnic lastnih imen (Jezus, Pilatus, Jud, itd.), ki so v rokopisu pisana tudi z malo začetnico, in pa v dodajanju smiselne interpunkcije.

Seveda bi pesem bila vredna tudi podrobnejše filološke in leksikalne obdelave. V reviji, v kateri jo objavljamo, pa naj govori le s svojo duhovno vsebino.

PEISSEM OD SVEITIGA KRISHOVIGA POTA

Christijani spregledujte
ta kervavi krishov pot,
v' vashih serzah spremishlujte
kaj je terpu vash Gospud.
Ta pot zhe boste hodili,
Vasha muia ni sabstoin,
Vashim Dusham ste dobili
Ta nebeshki vezhni lon.

STATION I

Pole Jesus, zel nadovshen,
Stoj pred Pilatusham.
Vendar ie toku obtoshen
Pred tem krivim rihtariam,
De Pilatush roke v'mije,
Da Jesusa Judam zhes.
Ta folik tod vos savpie:
On ie krisha v' reden res.

STATION II

Kumei so ga odpelali
Od te rihtne hishe prezeh,
Grosen krish so mu skasali,
Tega more Jezus v'leizh.
Jesus pa ta krish objame
S veliko pohlevshno
Inu ga narame vsame
Is zhudna pokorshno.
Jezus pervezh s krisham pade
Od velike trudnosti.
Vender ni nobene gnade.
Tud nobene milosti.
Nemu nozhio gmaha dati,
s nogami ga sujejo.
Jesus more spet vstati,
Shtrik ga gori vlizheio.

STATION IIII

Na tem teshkim potu srezha
Mati, puna shalosti.
V' serzu je ona vsa trepeiozhe
Od velike grimnosti
Ter klaguie nu' sdihuje.
Kdu je ta, k' ter more isrezh,
mu' Jesusa objokuie,
Kir ni perve shtauti vezh.

STATION V

Jesus s' krisham dei na more,
Satu kir ni mozhi vezh.
Zirenevs persilen more
Jesusu krish naprei v'leizh.
Deb' le shivga perpelali
Na ta pravi rihtni krei,
Inu s' tem loshei krishali,
Deb le bli od neiga frei.

STATION VI

Faroinka, kir na tem mistu
Vidi vssiga potniga,
Sdai papade pert nazisti
Sa s'brisat zel revniga.
Jesus v'same pert v' roke.
Na tem pusti svoi obrass.
Sbrishe kervave potoke,
K'tere ie preliv sa nas.

STATION VII

Jesus je spet s krisham padu,
Kir ga hitru v'lizheio.
De se je krish v' semle vsadu,
Kir pa tlih ga mezhejo.
S'nussa nu' s' ust mo prov tezhe
Ta zel' frishna sveta krij.
Vender Jesus nezh na rezhe,
Ampak usse volnu terpij.

STATION VIII

Jesusa so objokane
Te andohtleve shene.
Milu so sovlse takale,
K' smrti sh nim jeti shele.
On pak pravi na jokaite
Se toku mozhnu zhes me,
Ampak zhes greih se jokaite
Vashih otrok nu' zhes se.

STATION IX

Jesus tu nadovshnu jagne
Treikezh pade na obrass;
Ob en kamen se s'potakne
Na semli leshij sa nass.
Jezus more spet v'stati,

Ga spet gor potegnejo
Nu ga ozhio del pelati,
Krish mu gor sadenejo.

STATION X

Ta k' ter shpisha vse na sveitu
Inu gvanta vse stvarij,
Shovzh nu' jesih more piti
To neiga mozhnu morij.
To she neimu ni sadosti,
Gvant is neiga stergajo,
Rane se vidiyo do kosti
Nu' se nasmu smejejo.

STATION XI

Pole zhuda prevelika,
Jesus bo na krish respet.
Ves pretergan od teh shtrikov,
Glih koker struna napet.
Na krish so ga perbivali,
Kumei smert dovzhakali,
De ti k' ter so poleg stali,
V omedlivzo dol padali.

STATION XII

Kir so ga na krish perbili,
Folku so sadosti sturil.
Stare rane ponavili,
De ven tezhe frishna kri.
V'sdigneie ga iz vesselem,
v' terdo semlo ga v'sade,
Nu stre sadosti svoijm shelam
V' luftu se zhude gade.

STATION XIII

Po tem kir Jezus na krishu
V'sev od matere slaou',
Je gar dav na shudna visha,
Dusha is nagnena glavo.
Joshef ga iz krisha sname,
Marji ha milu isrozhij.
Ona ga milu objame,
De solse teko s' ozhji.

STATION XIV

Jesus bode v' grob poloshen
V' sivna skala sakopan.
De bi le biu ta folk v'talashen',
Na grob bo en kamen dian.
Maria pak grede damou
Shalastna od graba prazh.
Serze s teshavo obdanu,
Kir sijna ne vidi vezh.

A m e n

Finis

1783

Slutim

nevidno brstje

še nerojenih misli:

lepo je čakati

in vedeti,

da prej ali slej

bode zabrsteli

mladi poganjki

novih stremljenj

in se razcvitali

bohotni cveti

plodnih hotenj...

Zato je vrtnica.

nemirna in predana

vsemu soncu,

zato je mati,

skrbljiva in vtopljenja

v pomlad življenja,

zato sem jaz

razpahnil na stežaj

line toplih gred

in pričakujem bežno sled

neznatnega kaljenja:

saj je že pomlad!

SLAVKO

Folklorna skupina T. Rožanc

ZORA TAVČAR

AGATA IZ SOPOTNICE

(ODLOMEK IZ DALJŠE ZGODBE)

Agata se je z vrha Žlandrovca čemerno ozrla proti Ratitovcu, čigar dvogrba skalna gmota je vse bolj sivela, — niti za zadnjo butarico ne bo več razločila dračja.

Starka je sedla na parobek. Spodaj je Sopotnica, s treh strani stisnjena med črna smrekova pobočja, počivala v mraku kakor v somračnem naročju.

Koliko let Agata že opravlja po vaseh tostran Ratitovca svoje delo, za katero je ni nihče naprosil ne najel?

Z mrzlim pogledom je obšla vas v kotlini. Že skoraj petdeset let zatiska oči umirajočim, jih preoblači, neutrudna čepi ob mrličih, da vsa diši po svečah in pušpanu. Sedaj pa, kakor da je njen čas minil, — že pol leta nobenega mrliča!

Agata ne more živeti brez smrti...

Natak njeno se dvigne, si zadene dve najbližji butari s kupa in se spusti po košenini navzdol. Vedno manjša postaja, kakor da plava čez čistino črna senca nočne ujede.

Onstran vode je Sopotnica v mraku kot zapuščeno pokopališče — beli kamni se svetijo med razdivjanim rastlinjem. Sele ko je skozi prvi kozolec, v katerem surovo diši po novo skopanem krompirju, Agata razloči prve kmetije. Gredoč posname s cize v kozolcu nekaj gomoljev, si jih potlači v žep pod predpasnikom in se previdno ogne hiši mimo Debevčevega čebelnjaka.

Tedaj jo začudi, da so razsvetljena vsa okna. Srce ji udari hitreje.

Kaj, ali je morda —?

V mrzlih žilah zapolje po tolikem času gorko, obraz ji preleti svečan nasmešek: da, nesreča nikoli ne počiva. Približa se domačiji in napne uho, ali bo ujela od znotraj jok.

Saj sem kar slutila, — se začudi svojemu nezmotljivemu vohu za smrt. Vsa prizadevna odloži butarici in si odpaše predpasnik, da kar omahne z nabuhnjenimi žepi na skladovnico drv pod oknom. Spočito pohiti skozi vežo, kjer ni nikogar, in jo po lesenih stopnicah ubere v gorenjo hišo. Že je slišati žebranje. Molijo. Torej je le res —.

Vrata v gorenjo hišo so le priprta. Naravnost v Agato se zagledajo Debevčine zmedene, široko odprte oči. Tinka čepi na stolu, skrčena v dve gubi, kakor obstreljena lastovka. Ostali umolknejo, ko zagledajo zloveščo starko, nato pa s poudarkom in ihtasto povzamejo molitev. Pod rjuhami pa, — saj ni mogoče!

Kaj ga ni bila srečala še pod večer za vodo, ko je šla v Žlandrovec?

Telo, ki je bilo jedro in silno kakor za sto let. Debevč! Mogočna glava je nagnjena v zid, da Agata more videti samo blede, skoraj rumenkasti profil. O, kako prav je prišla!

In starka glasno dregne v molitev: »Bog daj no! Kaj hočete, kar je, je, enkrat mora priti.« Potem v zadregi zakašlja v

mučno tišino in se podjetno usmeri proti postelji: »No, kdo mi bo pomagal poskrbeti za mrliča?«

Tedaj mati Debevka kakor ranjena zatuli: »Saj še ni mrtev!«

Kakor v dokaz se truplo pod rjuhami rahlo zgane. Sedaj se Tinka iztrga iz svojega ždenja in skoraj surovo vrže: »Niste še dočakali, ni še konec, ne, saj smo poslali po dohtarja.«

»Dohtar...« dahne iz kota. Debevka vzpne roke in obraz se ji razsvetli:

»Že prihaja k sebi! Tone...« in zaveka.

Debecv trudoma obrne glavo in oči se mu kar ne znajdejo. Počasi gredo od obraza do obraza in se dolgo ustavijo na Agati, kakor da ne vedo kam z njo. Naenkrat se vname v njih življenje, naščeperijo se košate obrvi in ustnice se premaknejo. Glas je še hripav, a nabit od jeze:

»Ti, sova mrtvaška, ven!«

A Agata se ne premakne. Že ve, kako je s takšno rečjo.

Debecv se tedaj skuša dvigniti, da bi vstal, pri tem pa se mu obraz spači od groze.

»Moja noga!« zavpije. »Ne čutim noge!«

Agata je spet kot osvežena. Vsa razpoložena strokovnjaško šepne: »Kap!« In že je ob bolniku, pomirljivo sklonjena nadenj.

»In roke? Poskusite, ali čutite obe roki!«

Še isti hip se izpod rjuh izmota dvojce medvedjih šap, da se začne Agata zadenski umikati. S postelje sršijo vanjo od jeze zalite oči in zdajci zagrmí iz polnega grla: »Šema, da mi zgineš!«

Starka je že zunaj. Le naj jo pehajo ven, bo že prišla njena ura, morda prav kmalu.

Pa je ni dočakala ne tisto noč ne tisti teden. Res se je šel Debecv za praznike spovedat k frančiškānom v Ljubljano, da bi ga mislilo pobrati, ni kazalo. Mladi Debecv je še zmeraj drvaril nekje na Poljanskem, kakor da se stari niti zdaj ne misli z njim pobotati in mu izročiti posestvo.

Debecv pa ni mogel pozabiti na Agatin obisk. Prestregel jo je čez nekaj dni, naslonjen na grčavko, ko je šla v Žlandrovec, in ji nasul poln predpasnik novega krompirja pa še steklenko žganja ji je obljubil poslati dol v njeno kočuro. Vse samo zato, da ji je na koncu lahko dejal: »Pa zbogom, no. Tókrat me še nisi mogla pokropiti, drugič pa me, če Bog da, ne boš več utegnila.«

Starki je zaprlo sapo. Rada bi mu bila zasolila nazaj, saj je imela dovolj nabrušenega, toda žganje ji je dalo misliti. Pa je dvoumno usekala:

»Bo že Matilda vedela, kdo je bolj potreben.«

»Kako to misliš? Potreben, da živi ali da ga pobere?« je zasršel, nalašč.

»Kakor vzameš!«

In že so njeni visoki čižmi zaklopotali na lesenem mostiču čez Sopotnico. Še enkrat se je prikazala med grmovjem onstran potoka, si spodrecala dolgo krilo, nato pa izginila v strmini, ne da bi se ozrla.

Debecv se je vzpel ob grčavki: Ne, staruha, ne boš me še pokopala! Se je v meni stara moč, čeprav vlačim za seboj to hromo nogo.

Pogled mu je obšel gosto, strnjeno zelenino, ki obrašča Golicó in Miklavško goro, se gosti v Sopotniško grapo in se zredči šele v robéh Ratitovca. Skoraj polovica teh gozdov je njegovih, vendar se mu ob tem nič več nekje znotraj ne krči in širi od tesnobno sladke prevzetnosti. Tak je vendar z njim nekaj narobe!?

Stoji sredi njive, ki zija prazna, s kakim pozabljenim obrezkom krompirja. Težki čevlji so skoraj do vrha ugreznjeni v mastni zemlji! Zaradi nje ni in ni mogel prepisati domačije na sina. Zemlja! In vendar, sedaj, s to nogo...

Velikonočna prošnja

Stremim v življenje,
ko v kelih hrepenenja,
ki se nikdar
do dna ne izcedi:
zato mi sije sonce
jutrnih sijajev,
dregeta poldan
metuljevih peruti,
poživlja me večer
zvezdnatih noči...

In vendar tu lebdim,
ko neutešujoča kaplja:
jezijo mi kamene duri
izvir ljubezni v strugo
izsušeno sočloveka,
z razkošnostjo sklesane,
a nezlomljivo okovane,
s skrbljivostjo zaprte
in še zaklenjene
s ključem samoljubja.

Sončna misel mi uhaja
skozi špranje koprnenja:
tam pot se vije v nedogled
posuta s kamenjem trdote,
zaraščena s plevelom
brezplodnih nad,
odeta s preperelim listjem
življenjskih sanj,
odmaknjena v meglo
dvomljivosti in zmote.

Gospod, odmakni kamen,
rad bi planil v nove dni
spočit popotnik,
lačen sonca, žejen zvezd,
nič več odrinjen le na pločnik
življenja mrgolečih cest
in vkljenjen na steber preteklosti:
hoditi hočem v Tvoj poldan,
da bi zarja Tvojega vstajenja
mi ne svetila več zaman!

SLAVKO

*Cvetje se sklanja
do naših vasi*

Pomladna deklška epistola

Pomlad je, dragi, ljubi moj, pomlad,
ti pa si daleč, daleč proč od mene...
Tako sem sama sredi živih trat,

kot je osámljeno v zemlji seme,
kot je samotni samó še oblak
in pa srebrno bele morske pene.

Pomladni, čisti, sveži, dobri zrak
me vso je, prav vso natihoma objel
in mi pripel v láse cvetni trak...

Kajneda, dragi, skoro boš verjel,
da sem sanjač, ki venomer le sanja...
Odpusti, ljubi! Samó ta vrzel,

da tebe ni, ko zarja že jutranja
se tiho je razlila čez nebo;
ko dan k zatonu gre že brez nehanja,

prikliče včasih solzo mi v oko
in plaho vse telo mi zadrhti... — —
Sinoči, dragi, dolgo sem v temo

zrla... O, te noči, moj dragi, te noči
miru mi več ne dajo kot nekoč,
ko mirno sem zaspala, brez skrbi,

ko ni še grizel v srcu žgoč
obup, ko mi življenje bilo je veselo
in vsak zgib duše mi je bil pojoč

odmev srca, ki je le hrepenelo...
Potem si prišel ti in s tabo ta nemir.
O, dragi! Ko bi vedel, kaj objelo

je mojo dušo, kakšen vsemir
obdaja mene zdaj, dekle nesrečno...
Ti pa si daleč, Ti, edini vir,

kjer bi življenje zame bilo večno
in večni dan brez vsakršne noči...
Kako bi vse pri tebi bilo srečno!

Pozdravlja te srce, ki koprne...

AGATA IZ SOPOTNICE

V tišino ostrega jutra so se v jati pripodile vrane in posedle
kakor temni listi na daljno njivo. Debevc se ni zganil. Nekaj v
njem se ni in ni hotelo vdati. Takó je stal morda celo uro.

Z Žlandrovca pa so dolgo visele na njem Agatine vsevedne
oči, — Tole pa nekaj pomeni — je uganila. Kdo ve, če ne, da se
bo Debevc sedaj, s hromo nogo, navsezadnje le odločil in pre-
pustil domačijo sinu. Kaj naj bo drugega kot to? Agata se je
znova sklonila za dračjem. Pchiteti mora, da bi je kdo ne prehi-
tel. Za takšno novico bosta Posečnica in Kajžna radi dali pred-
pasnik koruze in pehar hrušk, samo da jo bosta zvedeli prvi.

In tako živi Agata leto in dan od smrti, nesreč in čenč — in
dobro živi, saj ne teh ne onih v Sopotnici ne manjka.

PREBUJENJE

Hodim po mestnih ulicah. Nikamor se mi ne mudi. Ljudje hitijo mimo mene. Včasih koga dregnem. Ne zavem se. Ne utegnem reči niti ene same besede: »Oprostite!« Tako zelo sem zatopljena v svoje misli. Ritem dneva, vrvež ljudi, vse, vse me moti. V rokah imam šolsko torbo. Koliko zvezkov moram popraviti do jutri!

Veter zapiha. Seveda, to je prvi veter bližajoče se pomladi. Prvi njen dih, ki zgane vsako, še tako majhno, ničevo stvar. Veter razjeda človeku kožo in srce. Nekje odmevajo zvonovi. Njihov glas se izgublja v trepetu zraka, nasičenega z vonjem.

Oblaki pregrnejo nebo kakor s temno kopreno. Dežuje. Najprej počasi, kakor solze po licih otroka, potem pa vedno hitreje. Nimam dežnika. Opazujem ljudi, kako hitijo, da se ne zmočijo. Meni je zelo všeč, če dežuje. Morda zato, ker so otroci tistega dne mirnejši kot navadno. Čevlje imam že premočene. Tudi lasje so mokri. Ustavim se pri veliki izložbi. Kapljice polzijo po steklu kot kapljice človeškega življenja. Obrišem si čelo. Danes je za mano zares hud dan, zato sem trudna. Žgejo me oči. Smešno, saj jaz ne smem biti nikoli trudna. »Ti nimaš družine; ne veš, kaj pomeni garati!« Tako ti reko kolegi.

Ne, ne, mi ne garamo. Mi delamo, molčimo in padamo kot te kapljice dežja dan za dnem, noč za nočjo. Razdajamo se kos za kosom drugim, ki ti vrnejo dobroto z razigrano krinko na obrazu. Zato bi hotela, da bi bila moja beseda tista izpoved razjetega srca. Ne bojim se kritike. Kajti kritika je pozivanje k čuječnosti, je vzpodbuda.

Med tistimi kapljicami dežja se prikaže kot senca Tvoj obraz. Porečeš mi: »Konec spominov. Bili so ena sama blodnja. Pridi, greva čez ocean. Zadihala bova nov zrak, ki se bo obema prilegel!«

Koga naj vprašam, kaj mi je storiti? Izpovedati se moram sama in soditi sama, ali naj se odzovem odmevu prve kapljice dežja. Vem, danes ocean ne igra več nobene vloge. Opoldne si tu, zvečer si tam. Toda kaj bo z mano? Bom le bežna številka? Vsakdanja številka, kot v razrednem koledarju. Moj slabi in trudni korak ne bo več v dalji bežeči oblak?

Druga kaplja dežja mi polzi po licu. Ta je težka, zelo težka. Včasih povzročiš bolečino človeku, ki ga imaš rad.

Ni bilo namenoma. Prišlo je tako iznenada. Od takrat mi je spanje težko, brez sanj. Temna senca mi je legla na dušo. Peče me tista obsodba, občutek krivde. Ne bo ugasnil tako kmalu v srcu, ker tisto osebo preveč cenim. Ona je zame neprecenljiv zaklad dobrote.

Pomladni veter, mi boš razvnel to rano?

Iz tistih mojih notranjih misli me prebude znane, a kot privid sladke besede: »Učiteljica, saj ste povsem mokri! Pridite pod moj dežnik!«

Obrnila sem se. Ni bil sen. Pred mano je stala moja najlepša pomlad — edina stvarca, ki mi je odgnala vihar in odnesla dolgo zimo.

Stisnila sem jo k sebi, da bi je več ne izgubila. Kajti zame je bila neprecenljiv biser — poznega, a toliko lepšega — pomladnega sonca.

Lara

Velikonočno jutro

Poplavila je davi duš globine
povodenj napovedanih zaznanj
in žuboreča v bister tok spoznanj
razblinila meglenost je davnine.

V davnine spanje, v sanjske skaljenine
si žarko šinil Ti, ko blisk z neba,
zato se je razlil v temo sveta
brezkončen slap svetlobe in vedrine.

Iz nočnih je ponorov v luči jasni
ves kozmos zastrmel v privid blesteči,
v veslanju sončnih žarov pregorečih

si zdramil speče duše v zarji krasni:
naj nas še danes drami žar ljubeči
in bo minil trepet noči morečih.

SLAVKO

*Nadžkofov
blagoslov*

SLOVENSKI METROPOLIT MED NAMI

LJUBLJANSKI NADŠKOF MSGR. DR. JOŽE POGAČNIK JE
OBISKAL SLOVENSKE KATOLIČANE NA TRŽAŠKEM

Nekaj dni potem, ko je v slovenski prestolnici prejel ljubljanski nadškof dr. Pogačnik palij slovenskega metropolita, smo ga imeli čast pozdraviti na Tržaškem kot najvišjega predstavnika slovenske cerkve. Sprejel je vabilo Društva slovenskih izobražencev, ki so ga poslali po svojem škofijskem vikarju msgr. Škerlu do njega.

V soboto, 22. marca popoldne je prispel v Trst. Naši dijaki so ga sprejeli z velikim navdušenjem v Slovenskem kulturnem klubu v Donizettijevi ulici. Dobrodošlico mu je izrekla predsednica kluba Alenka Rebulo-va. Izrazila je veselje slovenske mladine, da jo je počastil s svojim obiskom in mu kratko orisala prizadevanje in življenje te mladine v Trstu.

Nadžkof se je zahvalil za sprejem in pozdrav, jo vzbudil, da ostane zvesta materinemu jeziku in izročilu očetov, čeprav bo istočasno črpala iz duhovne zakladnice dobrine večinskega naroda. Nato je imel duhovni nagovor naši mladini kot priprava na velikonočne praznike. Po govoru so mu dijaki zastavili več vprašanj, na katera je ljubeznivo odgovarjal. Nadškof se je zadržal med mladino skoro dve uri.

V nedeljo je ob 9. uri maševal v rojanski župnijski cerkvi in pridigal med mašo, ki jo prenaša naša radijska postaja. Kmalu po deseti uri pa se je že pripeljal v zavod šolskih sester pri Sv. Ivanu, kjer so ga pričakovali slovenski izobraženci. Maševal je in med mašo pri-

digal. Vsaka njegova misel je bila namenjena velikonočni duhovni obnovi.

Po maši so se zbrali izobraženci v zavodski dvorani. Ob prihodu je nadškofa pozdravil predsednik Društva izobražencev in mu kratko orisal delo slovenskih katoličanov na Tržaškem na kulturnem področju. Izrazil je srečo vseh, da so imeli v svoji sredi tako odličnega gosta.

Nato je nadškof govoril o temi Kultura in pokonciliska Cerkev. Iz predavanja je dihalo širina današnjega predstavnika slovenske cerkve in obenem globina in kulturna razgledanost človeka, ki je bil vedno tudi kulturni ustvarjavec. Po predavanju se je razvil še prijeten in zelo koristen razgovor, v katerem je nadškof odgovarjal na najrazličnejša vprašanja, ki so jih poslušavci zastavljali.

Po prisrčnem vabilu, naj še pride v Trst in po toplem pozdravu se je nadškof poslovil.

Toda popoldne smo nadškofa še zadržali v Trstu. Želeli smo mu pokazati nekaj farnih domov in prosvetnih žarišč na Tržaškem.

Najprej je odšel z našim škofijskim vikarjem msgr. Škerlom na vljudnostni obisk k tržaškemu nadškofu, nato pa je v spremstvu g. vikarja, predsednika Slovenskega kulturnega kluba obiskal katedralo sv. Justa, nato si je ogledal, kako je zrasel iz tal novi Marijin dom v ulici Risorta. Tam ga je pričakal dr. Prešeren in mu razkazal vso stavbo. Od tu se je odpeljal nadškof v Škedenj; v tamkajšnji župni cerkvi je imel namreč pevski zbor Gallus koncert cerkvenih pesmi. G. nadškof je pozdravil dirigenta Ubalda Vrabca in pevce, nato je spregovoril nekaj besed poslušavcem v cerkvi in poslušal del koncerta. Po obisku staroste tržaških slovenskih duhovnikov msgr. Ukmarja, se je odpeljal v Dolino, kjer ga je mladina z župnikom sprejela v novih društvenih prostorih. Potem je nadškof obiskal še župnijska središča v Boljuncu, Borštu, Ricmanjih, v Bazovici in novi prosvetni dom pri Sv. Ivanu. Povsod so ga pričakali domači duhovniki z vaščani in ga toplo pozdravili. G. nadškof si je povsod ogledal tudi naše farne cerkve.

Že pozno zvečer se je g. nadškof odpeljal z Opčin s svojim kanclerjem proti Ljubljani. Ko smo ga pred odhodom pozdravili, se mu zahvalili ponovno za obisk in zaželeli skorajšnje svidenje. Povsod med nami, tako med mladino, med izobraženci in v prosvetnih farnih žariščih, ki jih je obiskal, je zapustil obisk zelo lep in nepozaben vtis.

Del udeležencev med predavanjem g. nadškofa

*Predsednik Društva izobražencev pozdravlja
slovenskega metropolita*

SLOVENSKA CERKVENA POKRAJINA

Na praznik sv. Jožefa, zavetnika slovenskih dežel, je beograjski nadškof dr. Gabrijel Bukatko po pooblastilu apostolskega delegata v Jugoslaviji, nadškofa M. Cagne slovesno razglasil ustanovitev ljubljanske metropolije in umestil prvega metropolita ljubljanskega nadškofa dr. Jožeta Pogačnika.

Nadškof Bukatko je ob tej priliki izrekel čestitke in med drugim dejal:

Iz srca vam čestitam k današnji slovesnosti, proglašitve slovenske cerkvene pokrajine, slovenske metropolije. Velik je ta dan za ves slovenski narod, ker imate Slovenci prvič v zgodovini svojo posebno cerkveno pokrajino. Najvišja cerkvena oblast daje vam, vernim Slovincem, svoje priznanje pa tudi vzpodbudo.

Beograjski nadškof je potem stopil k nadškofu Pogačniku, ga popeljal na škofovski sedež in ga s tem ustoličil za prvega ljubljanskega metropolita.

Nato je spregovoril ljubljanski nadškof, prvičkrat metropolit.

Zahvalil se je beograjskemu nadškofu za umestitev in podčrtal zgodovinsko vrednost tega trenutka. V svoji skromnosti je dejal, da ni važna oseba metropolita, temveč dejstvo, da imamo metropolijo. V nekaj besedah je nato povedal, kako je ta sad na drevesu slovenske Cerkve dozorel.

Pred 760 leti je salzburški nadškof ustanovil lavantinsko škofijo. Škof Slomšek je njen sedež prenesel v Maribor. Ta je bila do konca prve svetovne vojne odvisna od Salzburga. Salzburški nadškof je nastavljal in imenoval mariborske škofo, tudi škofa Slomška. Ozemlje ljubljan-

ske škofije je bilo mnogo stoletij pod Oglejem, ki je bil italijanski z nemškim vplivom. Ko je v 15. stoletju nastala ljubljanska škofija, je bila neposredno podrejena sv. sedežu. Pred 140 leti je začela pripadati tako imenovani Ilirski provinci, katere sedež je bil v Gorici. Sem so spadale še tržaška škofija, vsa Istra in otok Krk. Konec druge svetovne vojske in z nastankom Jugoslavije, pa sta oba sedeža višjih cerkvenih predstojnikov za nas Slovence ostala zunaj naših meja, Salzburg v Avstriji, Gorica v Italiji. Tako sta škofiji Maribor in Ljubljana postali zopet neposredno podrejeni sv. sedežu. Zadnji koncil pa je postavil načelo, naj takih škofij ne bo več, ampak naj vsaka pripada neki pokrajini ali pa naj se v Sloveniji ustanovi nova cerkvena pokrajina. To se je, kot ste pričali, zgodilo.

Z mariborsko škofijo nas bodo odslej vezale najtesnejše ne samo srčne, temveč tudi pravne vezi. Gotovo pa bi radi vedeli, zakaj ne pripada tej pokrajini tudi slovensko Primorje s Koprom. To je pa zaradi tega, ker tam še ni ustanovljena samostojna škofija. Koprski škof upravlja drobce štirih škofij, ki imajo svoj sedež zunaj meja naše države. Upravlja del goriške nadškofije, del tržaške, del reške in tako imenovano koprsko škofijo. Toda mednarodno pravo koprskega ozemlja še ne šteje dokončno k naši državi, zato se tam do sedaj še ni mogla ustanoviti samostojna in enotna škofija. To je naloga bodočnosti. Gotovo je naloga naše metropolije, da bomo kmalu imeli še eno sufragansko škofijo, Slovensko Primorje.

Hvaležni bodimo Bogu in sv. sedežu za veliko dobroto našemu narodu.

Slovesno škofovski mašo je darovalo vseh osem navzočih škofov. Na koru je stolni cerkveni zbor izvajal Dvoržakovo latinsko mašo z orkestrom. Po evangeliju je spregovoril mariborski škof, dr. Maksimilijan Držečnik.

To je bil resnično velik trenutek za slovenski narod. Zato smo vsi toliko bolj počaščeni in srečni, da je preživel nekaj dni za tem naš metropolit med nami na Tržaškem in nam govoril.

Ustanovitve slovenske metropolije se veselimo vsi Slovenci.

*Slovenski izobraženci v dvorani šolskih sester
med predavanjem g. nadškofa*

PRED NOVIM STATUTOM SLOVENSKE SKUPNOSTI

Priprava statuta za tako organizacijo kot je Slovenska skupnost ni ahko delo in bo gotovo tra oren tudi za komisijo, ki se s tem problemom ukvarja. Res je, da nastopa Slovenska skupnost navzven kot enotna in monolitna organizacija, a je tudi res, da je ta organizacija znotraj močno razvejana. Najti pravi okvir temu stanju, ne bo lahko.

Najlažja bi gotovo bila pot v enotno organizacijo, v katero bi se stopile vse sedanje grupacije, ki sestavljajo Slovensko skupnost, a to bi se lahko zgodilo le, če bi se prav vse politične skupine, mogoče tudi tiste izven SS, razpustile. In še tedaj je vprašanje, ali bi bil tak korak res pameten. Zakaj Slovenska skupnost more vprav zaradi svoje notranje razvejanosti postati sijajna politična narodno-obrambna organizacija in privlačen pol za vse Slovence v zamejstvu ne glede na svetovni nazor, nikakor pa ne more in ne sme postati stranka z določenim idejnim ali točneje ideološkim programom. Slovenska skupnost se idejnosti lahko — ali celo mora odpovedati, ni pa nujno in zaželeno, da se ji odpovedo v njej včlanjeni somišljeniki. Zakaj brezidejnost in samo narodno-obrambno delo bi člane SS prej ali slej izvotlilo ali pa vrglo v objem prvi najbližji in ideološko sorodni

MOJCA RANT

FILIP IN JAKOB

To zgodbico poklanjam pokojnemu očetu v spomin

Kupili so dvojčke. Ko je prvi z močnim basom naznanil svoj prihod, je bilo jasno, da je fant. »Kakšen dedec!« je govorila babica Maruša, ko je imela opravka z njim. Ko pa je prišel drugi, ravno tako močan, do pike enako težek in tako čisto enak prve-
mu, se ni mogla načuditi: »Kaj takega pa še ne! Saj ju nit mamica ne bo mogla ločiti!«

Mladi očka Jakob se je veselo nasmehnil svojemu obilnemu prirastku, nežno pogledal svojo ženo in jo nerodno pobožal: »Grem botre naprosit,« je rekel, — »pa ime bo treba izbrati. Kaj praviš?« Pogledal je na koledar in videl, da sta ravno tisti teden Filip in Jakob. »Če ti je prav, naj bosta kar ta dva: prvi Filip, drugi drugi bo imel pa moje ime, čeprav drugega patrona.«

»Že prav,« je rekla mama trudno in zadremala.

Tako sta pričela fantka rasti in se lepo razvijati. Po enem letu sta že poskušala korake za leto starejšim bratcem. Mamica je pa še kar naprej kupovala. Skoro vsako leto je prišel nov član družine. Očka Jakob ni tožil ne zaskrbljeno gledal. Bil je močan in pogumen. »Bodo že zrasli,« je rekel mirno in s fantovskim zanosom pogledal svojo postavno ženo.

Bil je dober vzgojitelj. Ni tepel otrok in ni jih razvajal. Na besedo so lepo ubogali. Pustil je, da so po svoje divjali, vendar so dobro vedeli, česa ne smejo. Kadar je bil prav dobre volje, je vzel v roke citre. Bile so stare citre, vendar je očka Jakob spretno zaigral nanje poskočno plesno melodijo. Otroci so zaplesali in kmalu so se vsi znali zavrteti pravilno po melodiji, razen najmlajšega, ki se je z dudko v ustih vrtil po svoje.

Leta so tekla in naša dvojčka sta že hodila nekaj let v domačo šolo enorazrednico. Tedaj pa je prišel na obisk učeni stric. To je bilo veselje med otroki, saj so dobili sladkorčke, kar je bilo pri njih le enkrat na leto, kadar je prišel stric. Pa je stric rekel:

»Jakob, daj tale dva fanta v šolo! Najprej bosta morala v Loko v četrti razred, potem pa v gimnazijo!«

»Kaj pa misliš,« je rekel očka, »saj vidiš, koliko nas je — kako bi mogel?«

»Bo že šlo, bo,« mu je prigovarjal stric.

Očka se je vdal in dečka sta šla jeseni v šolo. V Loko sta se kmalu privadila. Sošolci so ju radi sprejeli medse. Bila sta dobrodušna fanta, prav nič pretepaška. Bila sta močna in dva v enem, da jima niso upali nagajati. V šoli je bila pa zadrega: nihče ju ni ločil. Posadili so ju skupaj v klopi; eden je bil levi, drugi desni. Seveda sta se presedala po mili volji, nihče ni

zapazil. Oblečena sta bila enako in še to sta vedno menjavala. Ker sta hitro rastla, sta vedno tičala v premajhnih oblekah.

Pa je bil enkrat vprašan levi (slučajno je bil to Jakob): »Naštej kose moške obleke!« Jakob se je premišljal.

»No,« je rekel učitelj, »saj si oblečen! Kaj imaš?«

»Hlače, lajbič...«

»Kaaaj?« se je zadržal učitelj, to je telovnik; naprej!«

»Pruštoh,« je rekel boječe Jakob.

»Rikelc, rikelc!« so mu vneto prišepetavali Ločani v svojem narečju. Jakob je vedel, da tudi to ne bo pravilno, vendar, da se pokaže hvaležnega svojim pomagačem, je rekel polglasno: »Rikelc.« Sedaj se učitelj ni zadržal, temveč je mirno rekel: »To je suknja.« Moral se je zasmejati, videč Jakoba, kako je od začudenja odprl usta. Ta njegov oguljeni »pruštoh« naj bi bila suknja, ki jo nosi samo gospod župnik!

Ko so šli nekoč iz šole preko trga v Loki, se je zaslišala muzika. Neki prosjak se je utaboril pod oboki starinske veže ob ulici. Imel je nekakšno skrinjico ki je igrala plesno melodijo. Tedaj je prišla čez trg skupina gospodov. Eden izmed njih je z zanimanjem opazoval dečka, kako pleše; pomignil mu je k sebi: »Na, tu imaš krono, pojdi v tole vežo in zapleši!«

Filip, žareč od sreče, je stisnil krono v pest in navdušeno zaplesal. Gospodje so nekaj časa smehljaje gledali, nato pa odšli. Filip se je rad spominjal, kako je s plesom zaslužil krono, še tedaj, ko je bil že star gospod.

Ob zaključku šole je poklical učitelj očeta in mu dejal: »Vaša fanta nista odličnjaka. Mislim, da je bolj pametno, da ostane doma. Res ni pametno študirati nekoga s kmetov, če ni izredno sposoben.«

»Prav,« je rekel oče, »saj res ne vem, kako bi zmogel; sicer pa je škricev tako in tako že preveč.«

Mestno učiteljstvo ni bilo naklonjeno kmečkim študentom — bali so se, da bi njihovim otrokom odjedali kruh.

Fanta sta bila kar zadovoljna. Delala sta rada in doma je vendar najlepše. Vendar sta doma pričela misliti, da bi bila zaslužila boljše spričevalo. Vzela sta vsak svoje in ju mojstrsko popravila. Sedaj sta bila odličnjaka.

Proti koncu počitnic se je pa zopet pojavil učeni stric.

— »Vem, kako je to,« je rekel, »fanta sta zadosti brihtna, kar pojdi in ju vpiši na gimnazijo — če ti bo trdo šlo, bom pa jaz malo pomagal.«

Očka Jakob se je zopet dal pregovoriti. Zjutraj se je odpravil, da gre v Kranj.

»Kje imata spričevala?« je rekel fantoma.

Spogledala sta se.

»Ja, očka, midva sva mislila, da ne pojdeva več v šolo in sva spričevali popravila.«

»Prinesita!« je rekel očka kratko.

Razgrnil je spričevali na mizo, malo popackal tam, kjer je bilo pripravljeno, in malo še drugod, vtaknil v žep in šel.

»Tako,« je rekel ravnatelj na gimnaziji, »dva ste prišli vpi-sat v šolo; imate s seboj spričevala?«

»Tukaj,« je rekel oče, »samo malo nerodno je; spričevala so dobili v roke mali otroci in so jih popackali.«

»Nič ne de,« je rekel dobrodušno ravnatelj, »z otroki so težave, — o, saj sta odličnjaka! Dobro! Sprejeta sta!«

Tako sta nastopila svojo dijaško pot, in ker se jima je za malo zdelo, sta že prvo leto postala resnična odličnjaka in kot vzorna dijaka dosegla svoj poklic.

Miloš Volarič: Ilustracija iz pesniške zbirke Marijana Breclja

italijanski stranki. V Slovenski skupnosti mora zato biti mesto za vsakogar, naj bo idejno in svetovnonazorsko kakorkoli usmerjen. Komisija, ki se ukvarja z novim statutom mora imeti ta dejstva pred očmi in jih upoštevati. Novi statut nikakor ne sme izbrisati razvejanosti v naši glavni politični organizaciji, ampak nasprotno mora iskati možnosti za čimširše sodelovanje in vključitev vseh demokratskih Slovencev v ta mali slovenski parlament.

Ali smo za tak parlament tudi vsi zreli, je drugo vprašanje.

Kondor

LJUBEZEN - MOČ DIALOGA

O dialogu je danes vseprek dosti govora. O najrazličnejših predmetih se pripravljajo sestanki in večeri z dialogom o tem in onem. Pred leti tega nismo bili vajeni, vsaj ne v toliki meri. Zdaj pa izhajajo knjige in revije o dialogu, ugledna mednarodna revija nosi celo naslov Dialog.

Če danes tudi tu govorimo o dialogu, to nikakor ni samo zaradi mode ali pa ker veter tako piha. To bi bilo prazno govoričenje o dialogu; sicer, kajpada, tudi tega danes ne manjka. A naš namen je vse kaj drugega. Naš namen je živeti s sodobno Cerkvijo in zato resno razmišljati o vlogi dialoga in zlasti o njegovi osnovi, ki v dnu ni nič drugega kakor prava notranja dobrohotnost in ljubezen človeka do človeka. Tudi Cerkev namreč danes govori o dialogu. Papež Pavel VI. je dialogu posvetil prvo svojo encikliko, s katero se je tako rekoč predstavil svetu, in ima naslov enciklika »Ecclesiam suam«. To je bilo v poletju l. 1964, še med koncilom. Hotel je razpršiti nespোরазumljenja, ki se vsilijo kakor senca, ki ne veš kdaj se priplazi v sobo in jo omrače. Zato je naglasil, da je Cerkev resnično pripravljena na iskren, odprt razgovor ne samo s tistimi, ki mislijo drugače, da je dana za osnovo neka temeljna človeška iskrenost, neka dobra volja in stremljenje za bistvenimi človeškimi vrednotami. Cerkev je pripravljena, da stopi v razgovor ali dialog z ločenimi kristjani, s pripadniki drugih verstev, tudi s tistimi, ki ne verujejo, da končno Cerkev, ki živi sredi sveta, mora najti stik s svetom in stopiti v razgovor s človeštvom kot takim. Cerkev res ima kaj povedati človeku kot človeku v njegovih bistvenih vprašanih življenja.

DIALOG — ZNAMENJE ČASOV IN POSEBNIH POTREB

O dialogu je potem govoril koncil, zlasti v pastoralni konstituciji Cerkve v modernem svetu, v dekretu o ekumenizmu ter v dekretu o drugih verstvih. Po koncilu je Tajništvo za zedinjenje kristjanov izdalo Direktorij, ki vsebuje navodila za dialog z ločenimi brati, z nekatoliškimi kristjani. Podobno je Tajništvo za nekrščanske religije objavilo študije in direktive za dialog z velikimi verstvi, ki zajemajo danes večino človeštva. Tajništvo za neverujoče je izdalo Smernice za dialog s tistimi, ki ne priznavajo nobene vere ali so ji nasprotni. Ako se torej Cerkev tako izredno trudi za dialog, je to znamenje časov in posebnih potreb. Ne sme biti gluha za ta klic, kdor hoče živeti s Cerkvijo danes. Cerkev namreč ni prejela evangelija, ki je resnica in blagovest zveličanja, samo zase, ampak zato, da ga posreduje vsem ljudem na svetu. Nikomur se sicer Cerkev ne vsiljuje, kakor se tudi Kristus ne vsiljuje nikomur. Vsem pa mora nuditi možnost, da pridejo v stik z zveličavno milostjo in zakramenti Kristusovimi, če so le voljni poslušati in svobodno sprejeti evangelij zveličanja. Zato

Cerkev mora biti v človeštvu in v raznih skupinah občečloveške družine navzoča po svojih otrocih. Ti morajo s pričevanjem in besedo razodevati novega človeka, kot je pisano, da bodo drugi videli njihova dobra dela in slavili Očeta (prom. Mt 5, 16). Brez pravega medsebojnega odnosa, brez razumevanja in brez dialoga pa je vse to absolutno nemogoče. Na to se sklicuje koncil v odloku o misijonski dejavnosti Cerkve, ko pravi: »Kakor je Kristus preiskoval srca ljudi in jih s pravim človeškim dialogom pripeljal k božji luči, tako naj tudi njegovi učenci, globoko prevzeti od Kristusovega Duha, spoznavajo ljudi, med katerimi živijo; z njimi naj se pogovarjajo, da jih bo iskren in potrpežljiv dialog poučil o zakladih, ki jih je darežljivi Bog razdelil med narode.« (Ad gentes, n. 11). Cerkev v dialogu ne išče sebe ne morda neke gospodovalnosti nad svetom, marveč išče potov, kako zaklade zveličanja in božje ljubezni prikazati na razumljiv in sprejemljiv način vsem ljudem. Osnova in vzmet dialoga je torej ljubezen.

LJUBEZEN JE DUŠA IN MOČ DIALOGA

A ljubezen je tudi duša in moč dialoga. Kjer ni neke osnovne ljubezni, tam postane dialog sploh nemogoč ali pa hitro usahne. Prav gotovo ostane brez sadu, brez uspeha in kaj hitro se izprevrže v prerekanje in pričkanje, ki je pravo nasprotje dialoga. Gorje, kadar moraš živeti skupaj s človekom, ki se zna samo pričkat ne pa zares razgovarjati.

Dialog pozna samo človek, in pravi dialog samo pravi in dober človek. Žival nima dialoga, bogsigavedi s kakšnimi znamenji se živali med seboj sporazumejo, a nikoli ne z živo besedo. Beseda je naša odlika, ker razodeva vsega človeka. Beseda nikakor ni samo zvok: beseda je slika, je več ko fotografija človeka, beseda je kakor razodetje človekove notranjosti. Mar se nam ne pripeti kaj pogosto v družbi, da srečamo to ali ono osebo, ki je na pogled privlačna, lep je obraz in še nališpan povrh, postava čedna, vse se zdi prav; toda komaj le odpre usta, pa v hipu razodene vso svojo bedasto praznoto, da je joj in smo za vedno opravili. To je moč dialoga, moč besede. Kakor je res tudi nasprotno, da je marsikdo v svoji pojavi pravcata mizerija, a duh in beseda sta nekaj vredna in razgovor z njim je prijeten in je vir notranjega bogastva. Samo človek lahko v besedi zajame sam sebe in pojmi, zajame druge. Potem v besedi, v dialogu vse to poda drugim. Misel je vedno en košček mene samega in razgovor je v besedi dar sebe samega drugim. Dar je, ker le od mene zavisi, ali se v dialogu drugemu odprem, se približam, se pokažem drugemu, hočem biti z njim v občestvu — ali pa se nasprotno zaprem sam vase. Nič ni lažje ko molčati, namreč na ta način, da se odrečeš pravi komunikaciji z drugimi. A ta molk je najslabše, kar more človek sto-

riti. Končno je že bolje, ako se zakonca vsaj pričkata, kakor pa da bi leden molk legel v hišo. Krščansko pa ni v resnici ne eno ne drugo. Zares krščansko je v ljubezni in iz ljubezni govoriti, izmenjavati misli, pretehtati načrte, svoje poglede in doživetja. Krščanski dialog.

Ni prav postaviti steno med sebe in drugega, kjer bi moral stati most za zблиžanje. Molk je negacija bližnjega in, kadar je v trmoglavosti, je udarec po bližnjem, je zaničevanje, ki pomeni, da zame njega ni, da mu ne priznam pravice do polne eksistence. Kolikokrat se to dogaja, ne samo v širokem svetu ampak po družinah: tako se zastruplja ozračje, se sejejo spori, se ruši enotnost. Taka nesreča je molk, kjer bi bila na mestu topla in živa beseda, kjer bi bil potreben živi stik z drugimi, roka ponujena v pomoč. Da, to je ravno prava, topla beseda: je roka ponujena v pomoč tistemu, ki je vidno ali nevidno v stiski. In še več ko ponujena roka. Moč tople besede je neprecenljiva. Neprecenljiva pomeni, da nima cene, ker vsako ceno presega in jo z ničemer ne moreš preplačati. Bolj ti dé dobra beseda ko kateri koli drugi lek. Ozdravi dušo, kakor lek zdravi telo. Boljše zdravilo je prava beseda na pravem mestu iz pravega srca, kakor pa kakršna koli tableta za glavobol. Taka beseda je izraz resnične ljubezni. Kadar pa prihaja iz mržnje in sovraštva, takrat ena beseda, ki je kruta in brezobzirna, zaseka rane, ki se zlepa ne zacelijo, podira, namesto da bi gradila, potepta človeka, ga žali, duhovno lahko ubije moža. Vse zavisi, kaj je v duši, katere sad in znak je beseda. Kar je znotraj, po tem se ravna učinek na zunaj. Ko bi znali stalno presoјati in meriti svoje govorjenje s temi merili, kdo ve, do kakšnih zaključkov bi prišli, kdo ve, da nas pogosto ne bi bilo same pred sabo sram. Prav gotovo pa bi se povsod medsebojno razmerje silno izboljšalo, ako bi na to pazili, kakor zahteva pravo krščanstvo, če ga hočеш živeti v sodobnem duhu.

Dialog torej ni mogoč, ako ne prihaja iz ljubezni. Pогоj, osnova, vir in moč dialoga je v pravi ljubezni. Egoist, ki ne pozna ljubezni ni zmožen resničnega dialoga. Egoist je zmožen dolgih govorov, ki pa vsi skupaj niso dialog, ker se vse začneja z »jaz«, se suče okrog »jaza« in se konča z »jazom«. Ne zna poslušati drugega, ga ne upošteva in ga kratkomalo ne pusti do besede. Njegovo pravilo je malo čudno, namreč: kadar ti govoriš z mano, takrat bodi ti tiho. In s tem je že vse povedano, da namreč tako ravnanje, četudi je silno pogosto v današnji družbi, sploh ni moža vredno. To je znak bahača, ki se šopiri in vidi samo sebe, ko da bi nikogar krog njega ne bilo. Kristjan bi se pač ne smel nikdar tako daleč spozabiti. In vendar takega šopirjenja ni ravno malo na tej naši ljubi zemljici! Zanimivo je pri vsem tem tudi to, kako tak človek postane nevoljen in se naravnost razjari, ako drugi kdaj enako ravnaјo z njim, kakor on z drugimi, ga prekinеjo, mu besedo pretrgajo ali ga ne puste do besede! Vse to je znak neolikanosti, pa ne samo to, ampak je tudi pomanjkanje vzgoje in kaže, da znotraj, v duši, nekaj ni v redu, kjer se bližnjemu ne izkaže tista obzirnost in ljubezen, ki mu gre in ki jo zlasti krščanstvo in zgled Kristusov zahtevata.

Za dialog je značilno razmerje enakopravnosti: jaz-ti. To ustvarja in utrjuje duhovno skupnost. Zato ima pravi dialog vedno občestveno konstruktivno funkcijo. Dialog gradi, kakor pričkanje razdira. Dialog povezuje. Pomeni, da sobesednika vzamemo resno kot človeka, kot osebo, kot kristjana, sploh kot stvar božjo, ki je ustvarjena za isti cilj kakor mi, in za otroka božjega, ki spada v isto krščansko družino kakor mi. Zato je tudi dialog obojestransko koristen: dialog je namreč skupno iskanje resnice, je obogatitev obojne plati, ki je udeležena v razgovoru, s pripravljenostjo, da se od drugega vedno kaj naučim. Dialog zahteva korektnost, pomeni spoštovanje drugega, dialog izključuje vsako aprioristično obsodbo, vsako žaljivo polemiko in tudi prazno besedičenje. Tako pravi Papež Pavel VI. v encikliki *Ecclesiam suam*, in nadaljuje: »Cerkev mora stopiti v dialog s svetom, v katerega je postavljena in v katerem živi. Cerkev postaja beseda, Cerkev postaja blagovest, Cerkev postaja dialog.«

Zadnji razlog je ta, da je Bog sam stopil z nami v dialog, ko se nam je razodel in ko je božja beseda meso postala. »V začetku je bila Beseda in Beseda je bila pri Bogu... in Beseda je meso postala... in iz njene polnosti smo vsi prejeli, milost za milostjo...«

Razodetje je božja beseda do nas, Kristus je božja Beseda z nami. Kdor je sprejel božjo Besedo in se tega zaveda, bo nujno skrbel, da božjo besedo posreduje tudi drugim: to pa ne bo mogoče, ako ni odprte duše do drugih in zmožen dialoga, ki izvira iz resnične krščanske ljubezni.

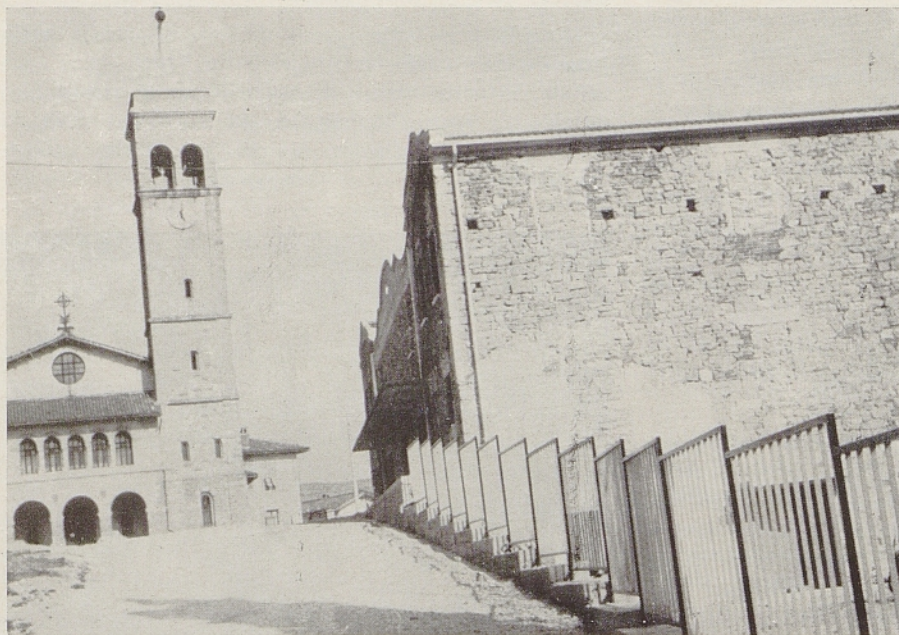

BLAGOSLOVITEV NOVEGA ŽUPNIJSKEGA DOMA V ŠTEVERJANU

19. marec, dan sv. Jožefa, je bil za Števerjan velik praznik. Odprli smo namreč nov župnijski kulturni dom, ki se iz ruševin nekdanjega Dopolavora dviga ponosno vrhu vasi. Dom je blagoslovil goriški nadškof mons. **Peter Cocolin**, ki je govoril v slovenščini in italijanščini; prisotne je pozdravil tudi domači župnik Oskar Simčič, ki ima pri izgradnji tega velikega dela največje zasluge. Modri trak pa je prerezala gospa goriškega prefekta. Poleg velikega števila domačinov in številnih gostov so se jutranjega slavlja udeležile oblasti in vidni predstavniki kulturnega in političnega življenja. Tako je bil prisoten gospod goriški prefekt dr. Stanislao Pietrostefani, deželni odbornik za finance dr. Tripiani, podkvestor Rovelli, deželna svetovalca dr. Štoka in Cocianni, dr. Cian,

potrto zrli na ruševine, vedoč, da ni sredstev za izgradnjo doma, a s skrito in neizrečeno željo in upom v srcih, da bo do tega prišlo. Tedaj sta že onemogli župnik gospod Ciril Sedej in župni upravitelj gospod Oskar Simčič razumela željo mladine, našega prosvetnega društva. Iskala sta rešitve, a treba je bilo ogromno denarja in gradnja je zgledala velika utopija.

Vendar nismo obupali. Prodajati so začeli cerkveno zemljo in s pomočjo nesebičnih dobrotnikov je zrastle pred leti stavba. Bilo je treba novega denarja in nekaj let je ta zgradba samevala in čakala z odprtimi luknjami, namesto vrat in oken, novih gmotnih sredstev. Tudi ta so zopet prišla. Spet novi dobrotniki, spet prodaja še ostale župnijske zemlje, tokrat je tudi deželna uprava

*Novi župnijski dom
nasproti cerkve*

števerjanski župan Stanislav Klanjšček s celotnim občinskim svetom, dr. Kranner, dr. Sfiligoj, predsednik goriške Zveze Slovenske Katoliške Prosvete, dr. Humar, ter predsednik Prosvetne zveze dr. Hlavaty.

Sledila je zakuska, ki se je, kot je slovenska navađa, ob dobri briški kapljici in prigrizku, kaj kmalu spremenila v navdušeno slavlje in zaključila v donečem prepevanju naših pesmi.

Razveseljivo je dejstvo, da je sodelovala skoro vsa števerjanska mladina z društvenim zborom ter otroci, ki so tudi zapeli nekaj pesmi. To je porok, da dom ne bo sameval.

Bilo je leta 1957, ko je števerjanska župnijska uprava kupila od Formentinijev borovce z ruševinami nekdanjega Dopolavora. Denarja je bilo malo. Veseli da imamo čudovite borovce za poletne prireditve, smo

na posredovanje občinske uprave, priskočila na pomoč in danes stoji v Števerjanu lep novi kulturni hram, ki bo v čast ne samo Števerjancem, ampak vsem Slovencem.

V spodnjih prostorih, ki so zelo okusno in prijetno ter smotrno urejeni, bodo našle svoj dom naše prosvetne, kmečke in vaške organizacije. Sicer še ni končana velika dvorana, a upamo, da bo tudi do tega prišlo še letos in bo urejena tako, kakor vsi želimo.

Tako bo ta novi dom, poleg Kulturnega doma v Trstu in goriškega Katoliškega doma v Gorici, gotovo najlepši in največji dom, ki je sedaj na razpolago slovenski manjšini v Italiji.

Upamo in smo prepričani, da bo ta novi dom postal dom vseh Števerjancev, posebno dom naše mladine,

Števerjanski ansambel »Jana«

da bo v njej gojila slovensko besedo, krščansko omiko, gojila naše slovenske navade in medsebojno ljubezen.

Uverjeni smo, da bodo Števerjanci, ki so že doslej pokazali, da jim je to pri srcu, sedaj še bolj razvili svojo kulturno in družbeno življenje, in bo s tem domom obogatena vsa naša slovenska skupnost.

Terpin Marjan

NEPOZABNI DAN

Sonce je sijalo in zdelo se je, da je Števerjan še lepši na ta praznik sv. Jožefa kot druge dni. Od vseh strani smo prihajali, a tokrat ni bil grič tako vsakdanji kot drugokrat, ampak ves slovesen.

Novi dom je čakal blagoslova.

Ko je prosil goriški nadškof msgr. Cocolin, naj izlije nebo svojo milost na novo stavbo slovenske prosvete in spregovoril tudi v lepi slovenski besedi, smo čutili vso slovesnost trenutka.

Ob blagoslovu so bili zbrani predvsem domačini, pa tudi vsi demokratični slovenski izvoljeni predstavniki in predstavniki oblasti iz Gorice.

Če je bila dopoldanska slovesnost uradna, je bila popoldanska pristrčno domača in toplo slovenska. Ob štirih popoldne je bila nova dvorana, ki sprejme lahko preko 400 gledavcev, že nabito polna. Trenutek, ko se bo prvič dvignil zastor v dvorani, so pozdravili:

Najprej predsednik domačega prosvetnega društva Mirko Humar, potem domači župnik, duša velikega podjetja, g. Oskar Simčič, za njim števerjanski župan Slavko Klanjšček, čestitke Slovenske prosvete iz Trsta je prinesel predsednik Marij Maver, v imenu Slovencev, ki prebivajo v deželi, je pozdravil vse deželni poslanec dr. Drago Štoka. Ob koncu pa je pozdravil vse še predsednik prosvetnega društva iz Češnjic v Bohinju, s katerim ima števerjansko prosvetno društvo prosvetne stike.

Pozdravom je sledila ljudska igra Jurčičevega »Desetega brata« v Govekarjevi dramatizaciji. Režiral je Aleksij Pregarc, odrsko sceno pa je zasnoval Demetrij Cej. Vsi igravci so odigrali galerijo zanimivih Jurčičevih tipov z veliko prizadevnostjo in z lepim uspehom. Posebej sta zoblikovala vlogi Desetega brata Marijan Terpin in Krjavlja Alojz Ciglič in žela z ostalimi igravci dosti priznanja.

Lojze Ciglič kot Krjavelj s kozo

Boris Pangerc:

Poljubljam zelene tišine

Poljubljam zelene tišine
in gledam
v srebrno jutro,
da bi otipal
toplino dne pred seboj.

Rosa diha
iz spokojnosti
minule noči,
ki tone vsa trudna
v pozabo.

Luna še utriplje
v meni
s prosojnostjo svojih žarkov,
a se bedna spotika
ob hrapavo skorjo spominov,
ki lebdijo v daljavi
z režečim obrazom.

Nabrekla tišina
pa se zrcali
v mojih zenicah;
ona sama je moj dom,
moj mir,
moja ljubezen —
moje vse.

Med jasami sanj

»Nisem te izdala«,
pravi
in gleda soncu v obraz.
Žejna usta
niso prelomila
obljube molčanja.
Tiho je stala
na robu ljubezni
in dan pred njo
je bil nem
in gluhi
in poln mrtvih besed.
Razpokane ustnice
se niso premaknile,
le čakale so,
da bo čas razpel
svojo mrežo
in neizpolnjena želja
bo tiho prešla
med ciprese
ob meji,
med molk zasanjanih cvetov,
med šum vetrov
pozabljenega dne.

SLOVENCI PO

Čas neosveščenosti, ko je lahko kdo bil Slovenec, ne da bi se tega globlje zavedal, je namreč vsaj za nas, Slovence za mejo, minil. Promet, radio, televizija, turizem so že vsrkali naše podeželje v eno samo predmestje, iz oči v oči s svetom, ki je sicer naš skupni širši človeški svet, a ki le ni naš rodni slovenski svet. Čedalje manj moremo biti Slovenci po goli inerciji: Slovenci moramo postajati po zavestni izbiri.

«Eh, kej, jest ne znam talijenski». se je pod fašizmom otresel Kraševac karabinjerja, ki je hotel nekaj od njega. Je tisti Kraševac sploh vedel, kdo je bil Prešeren? Za čudežno ohranitev naše zahodne meje skozi stoletja se nimamo toliko zahvaliti naši narodni zavesti, koliko sociološki inerciji, v katero je bil naš svet zaprt. Ta sociološka negibnost je bila tudi naš ščit proti fašizmu: v naše vasice, zgubljene med grobljami, zagrizene v svoje ubogo kmečko brskanje, ki je bil njihov edini stik s svetom kvečjemu avtobus dvakrat na dan, je lahko fašizem pošiljal samo svoje karabinjerje in svoje učiteljice: po petindvajsetih letih jim dejansko ni razgrebel niti površine. Tujec, ki bi se bil znašel pri nas 8. septembra 1943, bi bil moral dobiti vtis, da kakšne tuje okupacije sploh ni bilo: od Štivanja do Postojne je bila Primorska en sam slovenski blok, kjer je bil edini spomin na preteklost samo kakšen groteskni «VINCEREMO» na kakšnem skednju.

Ne domišljajmo si, da smo sami po sebi kaj trdnejši od Korošcev. Kaj bi bilo s tem blokom, ko bi tja do Postojne tekla ena sama mastna zelena ravnina, ki bi se je bila polakomnila industrija in kapital? Slovenstvu nas ni ohranila samo naša narodna zavest, ampak tudi naš kraški kamen: okupatorski zobje so se mogoče zdrobili bolj ob njem kot ob nas.

Danes tudi ta kamen postaja turizem, kolikor ne postaja gosposka kolonizacija z vilami in weekendi. In po naših vaseh ni več kakšnih Janezov, ki ne bi znali «talijenski» in ki mogoče tudi ne bi vedeli za Prešerna, ampak ki bi kljub temu v tej polzavednosti, sredi kopice otrok, vsi temni od zemlje ohranjali zemljo in rod narodu.

Danes stanujemo v meščanskih stanovanjih s parketi, v katerih nam manjka samo še stroj za dihanje in za spanje, kjer je večkrat preveč en sam otrok, a ni preveč en sam avto. Hlevi in kurniki so prazni, ker moramo svoj čas po službi prebiti v ležalnikih ob televiziji, kolikor nismo okrog pri specialistih, od internistov do nevrologov. Ljudje skoraj ne dose-

žejo več količaja visoke starosti, pobijajo z avti; vasi se praznijo, ni več ne gostiln ne cerkve, klenovski človek ohrabrujoče človeštvo množičnost. Tudi v nas se grizajo, ki ga veliki svet imenuje osamljenosti in ogroženosti, v temnenju sveta v atomski mrči.

A kakorkoli je s tem, eno narodne zavesti ne more več ustvariti slovenska vas in slovenski kraj. Zanj se moramo v svoji razdalji čitati sami.

Zavestno si moramo biti zavedati, kdo smo.

Vidite, namesto da danes Slovenci, bi lahko praznovali v našem jeziku in v drugačnem okolju eden od številnih narodov, ki so v dolovini vsuli skozi to grlo meščanskega nosa proti italiskim ravninarjem, Goti ali Langobardi. Vendar drug za drugim skočili tam po svoje: ni jih več. Vse, kar ostane, je nekaj razbitih glinastih lončev, če naletimo na njihovo pokopano znanstvena senzacija. Slovesni zadnji vsuli za njimi, bi bili izbirka loncev ali okostnjakov. Danes govorimo tukaj slovensko slovesnost s slovenskimi godovi in slovensko vino.

Lahko bi bili preživeli teh sto let, smo jih dejansko preživeli, pa smo bili rili, godli in pili daleč od tu, ki smo dolgem loku našega selitvenega primer sredi sive monotonije. Ali če bi nas bilo zaneslo na misle dlake Apeninov. Ko bi bili danes lahko jedli suhe fige in fige.

Toda po utopitvi Hunov, Korošci in bardov zgodovina ni velela, da bi v rodu samo: Bivaj v stoletju, Bivaj tudi: Bivaj na zemlji, da si lepega želeš!

Odveč bi bilo razlagati do raziziranemu Slovincu enkratnega bor, sredi katerega ga je talijanska vina postavila: zemeljski izbor, ki je na kupu prav vse, ravno Švica, alpske ledenike, ki jih ni morje, ki ga nima Avstrija, in svatovski zeleni obleki, v smrečinah in v svojih svetlih vrtaht je bil razgrnjen za človeka.

D ZAVESTNI IZBIRI

sti, kolikor se ne
nijo, ne brjarjev
er bi lahko slo-
bčutil slovensko
ze razpoloženje,
absurd: občutek
tem nezadržnem

je gotovo. Naše
samogibno no-
ka kompaktnost.
robljenosti odlo-

a jasnem o tem,

tukaj praznuje-
vali drugi, v dru-
m stilu. Recimo
ti so se v zgo-
morjem in Na-
m: Huni na pri-
si ti narodi so
od Timavo v te-
aja za njimi, je
ev po muzejih;
bališče, je to že
aci, ki smo se
ahko prav tako
. Namesto tega
ko, uprizarjamo
i in pijemo slo-

tisoč let, kakor
bi lahko govo-
erkoli drugje na
ega vala. Na
madžarske pu-
na jug, kje sredi
ili šli čez morje,
e v kakšni Apu-

Gotov in Lango-
lovenskemu na-
! Velela mu je
še ne boš mogel

našnjemu moto-
zemljepisni iz-
milostna zgodo-
; kjer ima zdru-
ino, ki je nima
ima Madžarska,
lovenija v svoji
svojih ponosnih
nogradih-kakšen
a v njej!

Takšni domovini bi bili njeni sinovi dolžni ljubezen, tudi če bi morali živeti v njej od samega zraka. Pa ima gozdove in premog, živo srebro ima in tekoče vode, nafto ima in marmor-mogoče dovolj, da Slovincu ne bi bilo treba za kruhom nikamor.

In če v svoji zgodovini nima za sabo osvajalskih pohodov, kolonističnih podvigov in velikodržavnih prevzetij, pomeni to, s človeškimi besedami, da slovenski narod ni usužnjeval, ni izžemal in zatiral.

Drugo vprašanje je, ali tudi Slovenec ne bi bil ravnal kakor vsi drugi, ko bi bilo to v njegovih možnostih. Dejstvo je, da ni: kot narod imamo za sabo zgodovinsko nemoč, ki pa je obenem tudi zgodovinska neomadeževanost. Za sabo nimamo ne trgovine s sužnji ne civilizacijskih pohodov s plini ne koncentracijskih taborišč ne mesijanizma s tanki.

Tudi naš narodni značaj je morda vrednejši spoštovanja kot kompleksa. Naša tihotnost je lahko tudi zanesljivost, naša vezanost je lahko tudi zvestoba, naša introvertnost je lahko tudi poglobljenost, naša sramežljivost je lahko tudi avtentičnost, naša nepolitičnost je lahko tudi nadzgodovinska zazrtost.

V koncentracijskem taborišču, tem brutalnem preizkuševališču človeških značajev, kjer je iz človeka najlažje zrasla zver, se je mogoče med vsemi evropskimi narodnostmi najbolj izkazal-Slovenec.

Potemtakem bi morali imeti radi to dediščino zemlje in človeka na njej, tudi če bi bilo kulturno in civilizacijsko še vse pred nami. Toda naša gotika živi že svoje tisočletje, naša glasba svoje poltisočletje, naša knjiga prav tako.

Poldrugo stoletje je že, kar je največje slovensko srce in največji slovenski um, Prešeren, umetniško dočutil in izrazil to, v kar se lahko umrljiv človek izčuti in izrazi. Že pol stoletja je, kar so Slovence obiskali arhangeli poezije Murn, Kette, Župančič, Kosovel. Letos je že petdeset let, odkar je odšel prerok slovenske zemlje, veliki klicar pravice Cankar.

Danes imamo Slovenci svojo popolno univerzo, svojo glasbeno, dramsko in likovno visoko šolo, svojo akademijo znanosti, svoj vsestransko razvejani tisk, svojo specializirano publicistiko, od avtomobilizma do filozofije. Imamo kader vrhunskih specialistov od matematike do arheologije. Mohorjeva družba pošilja še danes, v tem času knjižnega analfabetizma, med Slovence v celoti skoraj 100.000

knjig na leto. Slovenščina, ki je bila še pred dobrimi sto leti kmečki jezik, je danes že visoko kultivirano izrazilo z okrog 200.000 besedami, ki se danes v ljubljanski tiskarni zlagajo v impozanten slovar. Skratka, v kulturi nam danes ni treba nišesar začenjati znova, ampak samo nadaljevati.

Naša življenjska sila pa se ni izrazila samo v lepo umniški zazrtosti. Deželo okrog kakor morja velikih kanadskih jezer je pokrstjanil slovenski misijonar. Praške Hradčane je preuredil slovenski arhitekt. Da Hitler po probou Maginotove linije ne misli s svojimi divizijami proti Calaisu, ampak proti Parizu, je pogruntal slovenski vojaški ataše. Slovenski narodni odpor v zadnji svetovni vojni je vznemirjal zasedanja nemške vrhovne komande.

Tudi v gospodarstvu je že nekaj za nami, če Slovenija danes prispeva k skupni jugoslovanski proizvodnji skoraj trikrat toliko, kolikor znaša njen delež prebivalstva.

V okviru katolicizma, h kateremu se prišteva le velik del Slovencev, je po ustanovitvi metropolije dobila slovenska Cerkev svojo mednarodno osebnost.

So to temeljni argumenti za našo nacionalno izbiro? Nikakor, ker bi bil to naposled le račun. Za zvestobo obstaja en sam argument: da si se kot Slovenec rodil.

Slovenec bi se moral temu zakonu narave ukloniti tudi, ko bi bila Slovenija ena sama stepa, kjer bi se nomadsko prevažali analfabeti. Zakaj narava ni šala: narava v vsem razponu svoje suverene domene, od nacionalnosti do kontracepcijske pilule. Narava je kaj več kot vsota naših znanstvenih pogruntacij. Je kaj več kot partner naših življenjskih slepomišenj. Je kaj več kot šahovnica za preračunavanje, da na primer slovenskega otroka ne daš v slovensko šolo. Narava na določene igre ne pristane. Tudi to igro tako ali drugače, prej ali slej, plačaš. Če ne drugače, da se počutiš cunjia tam, kjer je tvoj rojak značaj.

Z eno besedo: biti Slovenec se konec koncev tudi edino izplača: za teh nekaj bežnih ur na tem nenovem svetu celò. Če ne zaradi drugega zaradi zavesti, ko odhajaš z njega, da nisi izdajal: da nečesa v sebi nisi ubil.

Čemu Vam govorim to? Da je Vaša izbira zunaj dvoma, za to govori že Vaša prisotnost tu, Vaša godba, Vaši pevci. A mogoče ni bilo odveč poudariti, v kakšni meri je ta Vaša izbira pravilna. V kakšni meri je Vaša zvestoba razumna. V kakšni meri je Vaš elan upravičen.

NOVI PREDPISI GLEDE ZRELOSTNIH IZPITOV

V januarski številki smo napovedali reformo zrelostnih izpitov na podlagi zakona, ki ga je pripravila vlada. Zakon je moral še v razpravo in je sedaj sprejet. Tako moremo danes že bolj podrobno govoriti o reformi teh izpitov, ki so leto za letom kandidatom prava muka. Pred nami je sedaj okvirni zakon, ni pa še podrobnih navodil za izvajanje predpisov tega zakona. Cilj, ki si ga novi zakonski predpis postavlja, je naslednji: ugotovitev zrelosti po končanem šolanju in pa olajšanje priprave in izkušnje same.

Zakaj je reforma potrebna?

O tem smo v naši reviji in so po časopisih že večkrat razpravljali. Dosedanji način zrelostnih izpitov je bil zares težak. Najprej so bili dijaki utrujeni od celoletnega temeljitega študija, nato so sledili napeti dnevi zadnjih priprav, pisanje nalog in ustni izpiti iz vseh predmetov. Če k temu dodamo še neprimerni letni čas, od 1. julija dalje, potem so bili to v pravem pomenu zrelostni izpiti sredi poletja.

V čem so novosti reforme?

K zrelostnim izpitom bodo pripuščeni samo tisti kandidati, katere bo k izpitom pripustil razredni profsorski zbor na zadnji šolski konferenci. Ta konferenca bo razpravljala o pripravi kandidatov iz posameznih predmetov v zadnjem letu študija. Torej bo pripustitev k zrelostnim izpitom že delno jamstvo o uspehu. Po starem sistemu je lahko imel kandidat negativno oceno iz enega ali več predmetov, da le ni povprečni uspeh zlezel pod oceno pet. Novost je torej v tem, da bodo dijaki pozitivno ocenjeni ob zaključku zadnjega leta avtomatično pripuščeni k zrelostnemu izpitu. Glasovanje pa bo moralo biti za tiste, ki bodo pokazali šibkost v enem ali več predmetih.

Naslednja novost je pismeni del izpita. Doslej so pisali naloge na slovenskih šolah iz slovenščine, italijanščine, matematike, tujega jezika, latinščine itd. Novi predpis pa določa, da bodo kandidati pisali dve nalogi. Pri prvi pisni nalogi bo kandidat izbral enega izmed treh naslovov, ki mu bodo predloženi. Namen te naloge bo v tem, da bodo morali kandidati pokazati svoje sposobnosti o izražanju in kritičnem ocenjevanju. Druga pismena naloga pa bo neke vrste tehnična naloga, ki bo različna za vrsto šole. Ministrstvo bo s posebno uredbo, ki mora iziti do 15. aprila vsakega leta, določilo predmet druge pismene naloge za vsako vrsto šole posebej. Na klasičnem liceju bo druga naloga prevod iz latinščine ali iz grščine. Na znanstvenem liceju lahko pade izbira med naslednje predmete: prevod iz latinščine, matematika ali pa tuj jezik. Za kandidate učiteljišča bo uredba lahko izbrala nalogo iz pedagogike, prevod iz latinščine ali pa matematiko. Na trgovski akademiji

pa bo naloga iz knjigovodstva, trgovinstva ali tujega jezika. Vendar zaradi jasnosti poudarjam, da bo iz teh skupin izbiralo teme ministrstvo in ne kandidati. Kandidat bo imel le en predmet.

V čem bodo pisni izpiti težji oziroma lažji od prejšnjih?

Gotovo je, da bo prva pismena naloga težka in odločilna, ker bo od kandidatov zahtevala široko znanje in zrel način izražanja. Posebna uganka bo v predmetu. Naloga bo imela zelo široko področje in komisija bo po njeni vsebini, načinu izražanja in podajanju sodila o kandidatu zrelosti. Vsa teža bo torej na tej nalogi. Olajšave pa bodo v tem, da je nalog manj.

Kako bo z ustnim izpitom?

Ustni izpit bo en sam in bo to razgovor med celotno izpitno komisijo in kandidatom. Razgovor bo o predmetu, ki si ga bo vsak kandidat sam izbral, drugi argument bo izbrala komisija in tretji del ustnega izpita bo razgovor o pismenem izdelku. Kandidat in komisija bosta izbrala vsak en predmet iz skupine štirih predmetov, ki jih bo določilo ministrstvo s posebno uredbo do 15. aprila. Zato sedaj kandidati nestrpno čakajo, kdaj bo ministrstvo objavilo predmete in kdaj bo komisija določila svoj predmet in do kdaj in kako bodo morali kandidati sporočiti svojo izbiro.

Ugotovitev zrelosti

Pregled pisanih izdelkov mora biti kolektiven, ustni izpit, to se pravi razgovor pred celotno komisijo, prav tako kolektiven, zato bo tudi ugotovitev zrelosti kolektivna. Komisija se bo pri ugotavljanju zrelosti morala ozirati na pripustitev k izpitu, na oba pismena izdelka in na ustni del izpita.

Posebnost zrelostnih izpitov na slovenskih šolah

Zakon, ki ureja potek zrelostnih izpitov velja na splošno. Nič pa ne omenja posebnosti, ki zadevajo manjšinske šole: francoske v Dolini Aosta, nemške na Južnem Tirolskem in slovenske na Goriškem in Tržaškem. Gre predvsem za prvo pismeno nalogo, ki naj ugotavlja splošno zrelost in sposobnost v izražanju. Dijaki se na splošno nagibajo k svobodni izbiri jezika, v katerem naj pišejo prvo nalogo: v slovenščini ali v italijanščini. Prav nobenega dvoma ne more biti za drugo nalogo, ki more in mora biti na slovenskih šolah samo v slovenščini. Pa tudi pri prvi nalogi bi se morali naši kandidati odločati za slovenski jezik, saj je vendar na slovenskih šolah slovenščina učni jezik, imamo slovenske šole zato, ker smo Slovenci in drugače ne more biti. Oklevanje posameznikov je zato tvegano in bi samo kompromitiralo ugled slovenske šole.

MELUZININ PORTRET

Med najbolj priljubljene predmete štejem ženski portret, ki sem ga kupil od umetnika, ki se je vrnil iz moje rodne dežele. Skoraj v dolžnost sem si štel, da si pridobim to neznanko in jo skrijem očem tujcev, kajti čeprav se skoraj več ne spominjam strasti svoje zemlje, vendar mi je ostalo nekaj v krvi. Vem, da se mnogo žena mojega ljudstva ni dalo nikdar upodobiti. Dovolj da se prikažeš s fotografskim aparatom na kateri naših cest in že vse ženske obrnejo obraz v stran. Od svoje matere hranim samo eno sliko, na kateri je upodobljena kot nevesta; vsa preplašena, ker stoji prvič in zadnjič v svojem življenju pred objektivom, zraven moža, ki stoji, kot da bi jo branil.

Tudi sam boleham na tem prvinskem zadržanju. Zdi se mi, da poziram za nekaj dokončnega, preden se življenje zlomi. Toda žensko sili nedvomno nekaj drugega k takemu zadržanju. Navdaja jo občutek, da jo bo imel v lasti nekdo, ki ga ne pozna, kateremu pa ona, že majhna kot je, zaupa kot skrivnost svoj obraz in svojo lepoto, ne da bi jo on zato zaprosil, zaupa brez prič, brez spominov. Naša lastna podoba je vedno nekaj našega; tudi podobo lahko sovražiš, ji prebadaš oči z iglo, ali pa ljubiš in poljubljaš, ona pa se ne more ganiti in morda njeno telo v daljavi to občuti.

Kakorkoli že, podobo te žene hranim med svojimi papirji. Roke ima prekrizane na prsih; desna roka, ki pokriva slabotnejšo in manj zavarovano levo, kaže še nedotaknjene prste, komaj rahlo stisnjene na koncih, kjer so sledi prvih stvari, ki so jih držali, odtisi vrča, kruha, njenih malih bratcev, prvih tež v njenem življenju. Skrivnosti vaškega življenja se odražajo na njej, na njenem umirjenem obrazu z nizkim in ravnim čelom, kot bi nanj pritiskala teža celega rodu žena. Nos je močan in raven, v harmoniji z obrazom. Tej harmoniji se z začudenjem kipov čudijo obrvi na mestu, kjer se ločijo. Samo nabrekla usta, ki štrlijo nad okroglo brado, ubijajo harmonijo in so kot grd poljub na nevadni obraz. Kot bi jo usta ranila. Žena je žalostna in prisiljena; saj jo že dejstvo, da je njena podoba v mojih rokah, dela staro, uvelo, ubito. Pod svojim nizkim čelom gotovo misli, misli na svoj dvojnik, za katerega ne ve, kje se nahaja, in tega ne bo razodela svojemu moškemu, s katerim se bo poročila. To bo edina skrivnost v njenem življenju, ki je ne bo niti sama doumela.

Tudi njen kraj poznam; bil sem že tam. Nad strmo pečino Rocca. Že dvajset let se ljudje iz te vasi, ki so se tjakaj zatekli že pred nekaj stoletji, selijo v mesto niže ob morju. Trgovina in nove obrti so jih zvale, da so se polagoma skoraj vsi premaknili, potem ko je gospoda zapustila palače, zidane na strmih pečinah, in si postavile dolge nizke hiše ob železnici ter jih obdala z krvomočnicami. V Rocci, od koder lahko pridejo na visoko planoto, kjer cvete turška detelja in vlažni in

senčni vrtovi v nagubani zemlji, so ostali najponižnejši, pastirji in kmetje. Ostali so starci, tisti, ki niso več hoteli poskušati sreče, ter njihovi sinovi in vnuki, vendar v prepričanju, da bodo morali kmalu oditi. Ostala je tudi žena, ki je na tej podobi. Ime ji je Meluzina. Prebiva v hiši, pred katero stoletni ded posedla ves dan z zgrbljenimi nogami in rokami, dolgimi kot pri kaki opici. Na pol slep se sonči na vratih in vztrajno gleda v sonce, kot bi nanj navezoval svoje življenje. Na visokem pragu omahuje otrok, joče; joku pa odgovarja koza in dviga gobec iznad sveže trave. Otrok je Meluzinin brat, najmlajši v družini, rojen v času, ko je bil oče že star. Starejši bratje imajo že poklic v novi vasi. Samo ti so ostali zvesti zemlji. Meluzina nima še petnajst let.

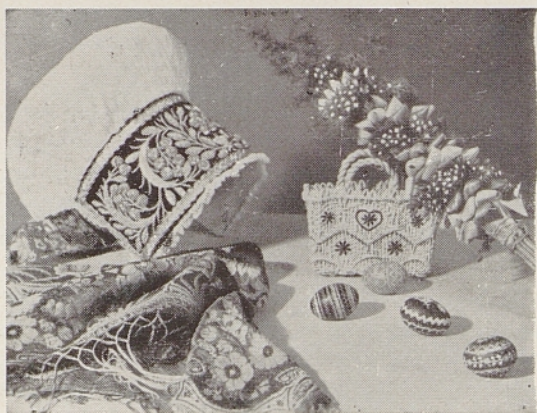
Ko stopi Meluzina na hišni prag, se zdi, kot da je prebivalka sveta, iz katerega so izginili moški in bodo rodovi izumrli. Zapuščena dežela naokoli se le počasi razvija; trge in zapuščene ulice razširjajo meandri, ki se odpirajo med razpadajočimi hišami, od koder so odnesli vrata in okna, tlak in opeko in korce. Ob vsakem dežju razpadajo v droben prah strehe in tlak v kuhinjah in v hlevih. Vse je postalo belo, kot bi dihanje in besede, ki so bile izgovorjene, zledenele in postale plesaste v zraku. Le koprive rasejo, še preveč goste. Sonce in veter neprestano čistita vdolbino v zidu, kjer bi morala stati smolnata svetilka, in mastni madež izginja s kamna in razpokline sestavljajo mrežo krtic okoli stavbe.

Plazilke so se zatekle na grebene zidov, ki so se rešili streh, na odprta okna, na razpadajoče napušče, ki s svojo sredico hranijo divjo figo, slak in bršljan. Tu so pogašena ognjišča in izlzone stopnice, kjer se dežev-

nica zbira v mlake na starodavni sledi človeških nog, ki jo je človek mimogrede vtisnil, in enolična stopnišča, ki strmo padajo, kot bi se jih bila polastila omedlevica samote. Možje zapuščajo vas ob vsakem letnem času z otovorjenimi osli, ki tožijo in izvablajo odmeve iz zapuščenih hlevov. Tudi psi so zbežali. Vir se je pretrgal kot žila in voda teče kot nitka na korcih, ki so sestavljeni v kanal. Cerkev je odprta, oltar neokrašen in tu je zid poln dramatičnosti, ki se ruši; zdi se, ko da kraljuje tu neprestano veliki petek, ko se razkrivajo oltarji. Odmev zvonov in pesmi se je izgubil skozi razbita stekla. Nagrobne kamne razsvetljuje sonce, ki sije skozi raztrgano streho.

To je vas, kjer je ostala Meluzina, in njena lepota je začudenja vredna, kot bi bil simbol življenja, ki je že zašlo, simbol opuščene navade, simbol mrtve narave brez vsakršnega vonja. Morda bo nekega dne prišel v njeno hišo pastir in se bo potihlo pomenil z njenim

očetom, medtem ko bo ona bdela nad ognjem, naslonjena z nogo na ognjišče z visoko dvignjenim kolenom, na katero bo opirala komolec z odprto dlanjo. Obraz ji bo ležal v dlani, njen zaokroženi bok bo izražal veliko počivajočo moč, kakor tudi polno lice in okrogla golemica, ki jo bo težka obleka skoraj popolnoma zakrivala. Morda se bo v njej nadaljevalo vaško življenje, kakor se vname slabo prižgan ogenj; njeni sinovi bodo raznesli ostanke njene lepote, potem ko si jo bodo porazdelili; eden bo imel njena usta, drugi njene oči. In jo bodo vlačili po potokih in poljih.

Ko je prišel slikar in jo ugledal, je sedela na pragu. Postal je in jo začuden gledal. Ona pa se je zatekla v hišo. Slikar je bil v gosteh pri najbogatejšem človeku v vasi, pri tistem, ki je vladal nad živalmi, nad polji in nad ljudmi. Naslednji dan je bila nedelja in bili so vsi doma. Prikazal se je tedaj gospodar v spremstvu tujca. Odpirat je šlo dekle, se prestrašilo in vprašalo: »Želite?« »Tvojega očeta bi rad videl,« je rekel gospodar. Tedaj je prišel oče. V obraz je bil bled, kajti od tega obiska je pričakoval samo nesrečo. »Dovoliti moraš, da bo ta tujec portretiral tvojo hčer. Iz Nemčije prihaja in daleč odtod bo odnesel njeno sliko. Nihče ne bo vedel zanjo.« Oče ni rekel nič drugega razen: »Kakor hočete, kakor zapovedujete gospodar!« in je vdano razprl roke. Poklical je hčerko, ki se je prikazala kakor uporna žival, ki jo ženejo na trg. »Tu je,« je rekel, kot bi ponujal, kar ima najboljšega, da ne bi doživel tega, da bi mu jo vzeli s sliko. Dekle je sedlo

na stopnice, oče pa je sedel zraven nje: z druge strani pa se je približal starec, ki je sledil pogovoru.

Slikar je vzel iz torbe snežnobel list papirja in začel risati. Pozorno jo je gledal. Imela je zaprte oči. Oče je gledal zdaj njega zdaj njo, kot bi hotel razumeti nedejmljiv pogovor v začaranem jeziku mladih ljudi. Že se je slikar ustavljal na trepalnicah, na očeh, na čelu, pozorno je opazoval ustnice. Ni bilo čuti besede. Tudi gospodar je gledal. Slikar jo je gledal kakor bog, kakor majhen bog je nanašal na papir njene poteze, njej pa se je zdelo, da jo vso, njene žile, njene gube na obleki, njene skrivnosti obdaja bleščeča luč. Pokrila si je eno roko, s tem pa razkrila drugo, potem pa je skrila obe kot dve golobici pod predpasnik. Čutila je, da jo njegovo oko motri do najmanjše podrobnosti, da jo použiva. In slikar sam je posnemal držo njenih ustnic, napenjal jih je navzven, posnemal je njen pogled, zgrbančeno upornost njenih obrvi in se smehljaj. Ona je čutila, da se počasi vsa topi, da se potaplja, da se izgublja, da se spaja z vesoljem, da vstopa v drugo telo pod drugačnimi oblikami. Stari je čul drsenje svinčnika in roko, ki je risala, drsela, kot bi z nožem rezala v živo stvar. Meluzina je mislila na čarovnice, na slike, nad katerimi vedežujejo in že je videla samo sebe spremenjeno. Ni imela več svojega življenja in svoje usode, oči so jo žgale, kot bi bili zapičili vanje izdajalske bučike. Gospodar se je smehljaj in govoril: »Lepo vas je zadel, prav taki ste na sliki, kot bi bili živi. Podobni sta si kakor dve vodni kapljici.« Tedaj je ona začela opazovati slikarja, kakor da sta se odslej njuni usodi nesmiselno združili. Zdelo se ji je, da jo je ugrabil, da se mu je ona zaupala za vedno.

Mislila je nanj, kakor da jo je poročil in da je to jutro njenega poročnega dne. V tem trenutku je pozabljala na to, da se je navezala na nekega moškega. In ta je bil njen moški, nepričakovano, ki je prišel kakor v pravljici in kateremu stráže bosa in vdana. Njena podoba bo potovala z njim. Postavil jo bo v sobo v daljnem mestu in tam bo ostala za vedno skrivnostna nevesta nekomu, ki jo je ugrabil. Začutila je, kakor da so njegove roke blizu, njegov dihanje, njegove jeklene oči. Tako torej, potegnili je roko ven, kakor bi mu hotela nekaj dati, odprla je oči, ga pogledala. Sonce je cbevalo njegovo plavalaslo glavo kot v siju. Tedaj se je spomnila, da je nekomu podoben, pa čeprav tako tuj: morda sliko v neki cerkvi. Sprva je začutila v tem presledku časa tihe glasove vseh stvari okoli in negibnost svetniških soh pod urami, ki gredo s soncem, svoje dihanje in pod palcem bitje lastne krvi. V njenih očeh se je svet manjšal in nagibal k zatonu, kakor se zgodi včasih v sanjah. Zdelo se ji je, da spi in da jo nekaj dviga v višave.

Neki glas, bil je slikarjev, je rekel: »Končal sem, hvala!« Tedaj se je stresla. Videla je, da se smehljata, medtem ko opazujeta risbo. Gospodar se je čudil, oba nista videla sedaj nič drugega razen tiste pole papirja, kamor sta bila uklenila njo. Ona pa je stala na stopnici kakor negibno truplo. »Bi rada videla?« Meluzina se je skrila v hišo. Kmet je odkimal. Slikar je zvil polo. Kmet je poslušal to šumenje papirja z očmi polnimi nezaupanja in dvoma. V senci hiše je bilo čuti Meluzino, ki je dolgo šibko in mirno jokala kakor nekdo, ki joče nad smrtjo in bo moral jokati še lep čas.

Prevedel Marijan Brecelj

DROBCI MOJIH SPOMINOV

PRVI APRIL PRI BELTRAMU 1933

Že več časa me preganja želja da bi opisal nekaj doživetij iz velikega podjetja oblačilne stroke — Beltrama. Tu sem delal nekaj let in sem se tako zelo navezal na podjetje, da še danes zahajam tja nakupovat, morda prepojen z ljudsko modrostjo, ki pravi: če se imaš utopiti, je le bolje, da se utopiš v veliki vodi kot v mali luži. Tu sem spoznal veliko pisano množico ljudi iz tržaškega mesta in okolice, strokovne mojstre iz vseh pokrajin Italije, še največ morda iz sosednje Furlanije. Prav s Furlani smo se maloštevilni Slovenci še najbolje razumeli. Pa tudi iz sosednjih držav so bili zastopani posamezni krojaški mojstri; med njimi sta se odlikovala Čeh Kolarik in Madžar Bodnar, s katerima sem ohranil prijateljske stike vse do njune smrti.

Uslužbencem krojaškega oddelka je bil za vodjo najmlajši od štirih bratov Beltrame ing. Karlo, ki je v tistih težkih časih ekonomske krize vestno upravljal oddelok. Najbolj se je odlikoval pri iskanju dela pri pomorskih družbah in drugih ustanovah, tako smo bili tudi ob slabih sezonah vsaj za silo zaposleni. Z uslužbenci je bil prizanesljiv, pa tudi strog, če je bilo potrebno. A pri vsej svoji razgledanosti in previdnosti se je večkrat pripetilo, da je prišlo v oddelku do neprijetnih dejanj ali celo do kraje. Pripetilo se mi je, da sem v največjem navalu dela, po dolgem iskanju, dobil v kurilnici za ogrevanje likalnikov ostanek sežganega rokava nekega jopiča, ki sem ga že skoraj končal. Ves preplašen sem se zatekel k upravniku in mu hotel priporočiti in kazati ostanek ožganega rokava. Ta me je mirno pogledal, samo prikimal in rekel: »Vidiš, to je stanovska zavist. Naj te to preveč ne plaši, ker je to zate dober znak.« Brž je ukazal, naj mi odmerijo brezplačno novo blago za rokave. Ko se je nekoč dogodila večja tatvina, je stopil pred osumljenca in ga z očmi molče motril od nog do glave. Ta je nekako brezskrbno spregovoril in svetoval, da bi bilo v oddelku najbolje, če bi bil med nami kak zaupni policist. Upravnik je pred odhodom le hladno dejal: »Ali niste dovolj vi? Ali bi hoteli imeti morda še posebno plačo?«

V zgodnji pomladi tistega leta se je začela nova dobra sezona. Začeli smo delati na vso moč tudi zato, ker sta imeli odpluti ladji Saturnija in Vulkanija. Delali smo v takem zagonu, da sploh nismo imeli časa na kaj misliti. Mene je v tem okolju delo tako zajelo, da sem še na hrano pozabil; kaj šele da bi se spomnil, da je bil tisti dan prvi april. Od časa do časa je prišla še uradnica z dolgim spiskom in naštevala: »Številka tega in tega jopiča mora... številka smokinga mora... številka plašča... mora biti za to uro in minuto. Saturnija ne bo čakala na vas...«

A največjo napetost je povzročilo to, da se je prav tedaj tudi odločala usoda vsakega odgovornega mojstra, ki je sprejel to akordno delo. Bila je nekaka selekcija po zmogljivosti dela. Tudi upravnik je bil takrat strog; pregledoval je in čakal z uro v roki. In če je videl, da komu delo zaostaja, ga je kar odposlal rekoč: »Vi niste za nas, kar pojdite po knjižico v urad k Menegatu.« Menegato je bil namreč šef v podjetniškem uradu, ki je izdajal ob odslovitvi delavske knjižice. In ko smo čuli, da je izgovoril njegov priimek, nas je spreletelo do mozga. Odgovornost za sprejeto delo na akord je imel vsak mojster-delovodja za posamezne

večje ali manjše skupine pomočnic ali pomočnikov pa tudi vajencev. Tem je bilo v takih primerih lažje. Sedeli so okrog malih delovnih miz ali pa pri stroju in tam sede na tiho snovali, kako in koga potegniti s šalo za prvi april.

Nekako v sredini velike delovne sobane je sedela okrog male delovne mizice skupina deklet pod vodstvom preizkušene žene, šiore Giustine, gumbničarke (buzaie), ki je zasnovala načrt in ga zaupala dekletom Nerini, Vandi in Gemi, da jim bo lepše uspel. Odločile so, da me javno potegnijo s prvoaprilsko šalo. Tako se je to zgodilo.

Medtem ko so se one opoldne pripravljale domov na kosilo in se na dolgo pri mizi šminkale ter odevale za odhod, so mene, marljivega zamudnika kar najbolj

ljubeznivo obkladale z nasveti. In da bi njih nasveti še blagodejnejše in materinsko vplivali na mojo dolžnosti predano dušo, je šiora Giustina začela prav sladko po domače: »Vi, ki ste še tako mlad in brez pravega doma, bi moral po tolikem napornem delu nujno vzeti posebno sedaj spomladi namesto izdatne hrane, ki je gotovo nimate, ker nobeden ne skrbi za vas, vsaj kakšno zdravilo ali še boljše tisto učinkovito okrepčilo, ki so ga prav sedaj izumili in se prodaja z imenom »Acqua di maggio«. Ob tem blagohotnem nasvetu šiore Giustine se mi je nenadoma približala mlada lepota Nerina in me z nežno roko sprva pobožala, nato pa še začela česati mojo že skoraj omamljeno, razkuštrano glavo in z vso nežnostjo govorila: »Prav smilite se mi. Tako mlad in ljubezniv fant, pa izgledate silno suh in mršav. A kje se pravzaprav hranite?« S hvaležnim pogledom sem jim rekel, da stečem v takem navalu dela, ki ga imam, kar v bližnjo »bettolo De Giacomo«. Tedaj me je ganjena objela in ponavljala: »Povero, povero lei; la dove i trova in mezzo al magnar anche i bacoli. Zato si morate res takoj kupiti v lekarni ricostituente »Acqua di maggio«. To zdravilo vas bo takoj okrepilo.«

Ko sem ves zadovoljen vprašal, v kateri lekarni imajo to novo okrepčilo, so vse štiri v zboru odgovorile, da v lekarni na Akvedotu. Tam ga gotovo dobim in naj ga pijem še pred kosilom, ker pred jedjo najbolj učinkuje. Odšle so zelo dobre volje in mi še pomahale v nasvidenje. Jaz sem jo sveda brez pomisleka mahnil naravnost na Akvedot v tisto menda največjo lekarno v Trstu. Bilo pa je tam še polno nakupovalcev, ki so se vrstili pred nič manj kot šestimi lekarnarji. Jaz sem se postavil v vrsto pred najstarejšim bradatim magistrom, in ko sem prišel do njega, sem ga hitro prosil za »Acqua di maggio«. Bradač se je samo nasmehnil in mi

pokazal na sosednjega kolega. In ta me je spet poslal naprej do drugega z naočniki. In tako sem prikožil do zadnjega lekarnarja. Ta me je pa resno pogledal in strogo dejal: »Oggi xe primo d'april caro giovanotto.« Še vedno se nisem mogel otresti misli na rok obveznega akordnega dela in po glavi so mi rojili jopiči in plašči, ki morajo biti končani do določene ure. Tako sem slednjemu, že utrujen, skoro jézno odgovoril: »Kaj v aprilu ne smem piti rikostituenta "Acqua di maggio"?«

Ko pa je videl, da postajam nestrpen in da se še ne zavedam potegavščine ter da se je medtem lekarna izpraznila, me je prijazno vzel pod pazduho ter pospremil do blagajničarke. Tam sta me oba z nasmehom pripričala, da zdravila s tistim imenom ni. In da so to izrabili moji znanci za šalo prvega aprila. Oblila me je rdečica in stekel sem v diru do bettole »De Giacomo« ter v eni sapi izrekel: »Presto, una de gnocchi.« Med jedjo sem pa premišljeval, kako bi preprečil posmeh v delavnici, praden bi zvedel o šali v podjetju.

Ko sem se vrnil na delo, sem zagledal v zadovoljnem kramljanju šioro Giustino in njeno prvo zaupnico, lepo Nerino. Takoj ko sta me opazili, sta veselo vzkliknili: »Ste videli, kako hitro učinkuje "Acqua di maggio"?« in skupaj z drugimi sta bruhnili v bučen smeh. Jezno sem jima v samoobrambo zapretil, da bom razglasil, če ne molčita, kako šiora Giustina njuha tobak in da sem videl Nerino v neki skrivni uličici pozno ponoči z nekim oficirjem. S tem bosta oni še bolj osramočeni kot jaz. A nobene ni to moje žuganje vznemirilo, še naprej sta se na ves glas smejali. Poskušal sem ju podkupiti še z nagrado v denarju in jima ponudil kar petdeset lir. To pa je njuno razigranost še bolj podžgalo in odgovorili sta mi v zmagoslavju: »Per nessun oro del mondo.« Tudi drugi so se pričeli trumoma vračati na popoldansko delo, se posmehovati in se šepetaje obveščati o šali. Potem smo vsi napeto molče delali, ker so bile zadnje ure pred odplutjem »Saturnije« in »Vulkanije«. Šele proti večeru smo pod kontrolnim pregledom oddali naročeno delo in pričel se je za vse zaželeni čas oddiha.

Pričeli smo, kot navadno, razpravljati o dogodkih dneva. Prvo o delu. Kmalu pa se je pojavil med nami upravnik in zadovoljno pohvalil vse osebe, da je s točnostjo in pridnostjo pomagalo izpolniti naročilo. Nato je vzravnal svojo visoko postavo, prekrižal roke na prsih in z nasmehom vprašal: »Pa za današnji prvi april ni nič novega?« Takrat je mene spet zalila rdečica in začel sem se pripravljati na odhod, misleč, da se mi bo le posrečilo izmuzniti se. Ali obe izhodišči so že stražili najodločnejši sodelavci, da mi to preprečijo. In začelo se je: šiora Giustina je na glas razlagala, kako so šalo zasnovali, kako sem krožil v lekarni, jim potem grozil in hotel odkupiti njihov molk. Nato je smeje vzela iz žepa srebrno škatlico z njuhalnim tobakom, segla po ščepec in zanosno vpričo vseh glasno kihnila. V splošnem smehu je Nerina stekla naravnost k meni, me objela in poljubila na obe lici ter vzkliknila: »Ghe voio più ben a lei che al oficial!« Takrat so vsi zaploskali. Zaključil je upravnik, ki je bil takrat nenavadno sproščen in me prijazno pogledal ter rekel: »Ti te ga tutte le fortune.« Poklical je dve mladi dekleti in zadovoljno segel v žep ter ukazal: »Ecco per "licofo", ande ciol vin e paste per tutti. Sarà meio che l' "acqua de maggio".«

TRŽAŠKO PISMO

Nekateri še niste razumeli osti Tržaškega pisma. Kobilar v taki obliki razkriva tiste rojake, ki jim je samo za lastne koristi, ki najdejo vedno izgovor in opravičilo za to, da se čim bolj prilagodijo razmeram in skušajo — kjer je mogoče — potegniti koristi iz tega, da so Slovenci. Nikdar pa ne bi nič žrtvovali za svojo narodno pripadnost. Če bi imeli za to kaj trpeti, bi se skrili in zatajili svoje ime. Koliko takih primerov je med nami!

Pisec teh pisem biča in razkriva prav ta oportunistem, to koristolovstvo. Da bi jih vendar postalo sram.

Tisti, ki morda še niste spoznali te pekoče satire pisca, berite v naprej pod tem vidikom! Kobilar ni vzor rojaka, ampak je njegov oportunizem sramota tolikih Kobilarjev.

Urednik

Spoštovani gospod urednik!

Komur je sreče dar bila klobuta — tako približno, mislim, da bi lahko danes začel to svoje pismo, potem ko ste mi sporočili, da mojih pisem zaradi nerazumevanja, na katero so naletela pri vaših bralcih, ne boste mogli več objavljati. Žal mi je, če bi moral prav zdaj s tem pisanjem odnehati, potem ko mi je v zadnjih pismih — kot ste lahko sami opazili — uspelo za silo izboljšati svoj stil in svoj jezik. Razumeli boste, da od mature nisem imel več prilike, da bi v slovenščini veliko bral, kaj šele kaj napisal. Žal pa mi je, če bi moral s pisanjem odnehati, tudi zato, ker sem nasprotno od vas slišal na račun svojih pisem precej pohval. Anita je na primer od svoje matere, moje tašče, izvedela, da se nad mojimi pismi navdušuje gospod Bandelj, ki sem ga na tem mestu dvakrat omenil, čeprav, da je izjavil, da bi raje bral kaj bolj veselega, kaj takega, kot je včasih pisal Potrebujez v Mostu. Vse to je moja tašča zvedela od neke svoje prijateljice z Opčin. Pa tudi Katoliški glas je izrazil željo, kolikor vem, da bi jaz s temi svojimi pismi nadaljeval skozi vse leto.

No, pa vendar če ste resnično odločeni, ne objavljati več mojih dopisov, bom pač moral odnehati, razen če mi jih ne bi začela objavljati Kulturnogospodarska zveza v svoji novi reviji. Toda z vsemi tistimi komisijami in podkomisijami, ne vem, če bodo čakali prav na moje prispevke. Poskusil bi lahko tudi pri Mostu ali Zalivu, a sta oba preveč akademska in vzvišena, da bi na svojih blestečih straneh prenesla pisma absolventa Trgovske akademije, absolventa izpod Zavezniške vojaške uprave! Pravzaprav je čudno: Najprej ti pri nas vsi vpijejo in jejšajo, kje da so slovenski intelektualci in polintelektualci (med te sebe prištevam), da nikjer ne sodelujejo. Ko pa kje ponudiš svoje sodelovanje, se te otepajo.

Naj bo to moje pismo labodji spev ali ujetega ptiča tožba, kot bi se izrazil vaš novopečeni minister Gregor, prav je, da tudi jaz povem svoje o kulturnem mesecu, ki se pravkar izteka. Če mi pismo objavite, prav, če ne, pa vam tudi ne bom zameril.

V nedeljo, 16. marca, sem bil v Steverjanu. Mislim sem, da bo popoldne otvoritev novega doma, pa sem se uštel, ker je bila napovedana šele za 19. marec. Tako je pač, če slovenske tednike bolj površno prebiraš. Pa mi kljub temu ni prav nič žal, da sem se z avtom potegnil do naših »zadnjih straž«, kot bi se izrazil vaš

predsednik Marij Maver. Tudi »kaplanov Čedermacov« ne najdeš danes več mnogo v Brdih tako, kot smo brali včasih v knjigah. Pač pa sem tam našel starega prijatelja, s katerim sva bila eno leto še kot bubca skupaj v Alojzijevišču. Prijatelj je doma iz Gorice in mi je rekel, da hodi »malo na zrak« v Steverjan zaradi otrok. Ima jih namreč kar tri: zasluga križanja goriške in furlanske krvi — se mi zdi! Poročil je čedno, nekoliko brkato Furlanko. In tako tudi jaz vedno bolj izgubljam komplekse zaradi Anite. Naš Romeo zna že nekaj slovenskih besed in mogoče ga bomo poslali v slovenski vrtec — potem pa bomo videli. Prijatelj je bil zaradi tistih Romeovih slovenskih besed kar v zadregi:

»Dixeghe: doberdan!« je ščuval svojo mularijo. A ga niso poslušali.

»Ciao!« so se zadržali name.

»Dixeghe: doberdan!« je postajal bled in roza.

»Ciao!« je padlo še krepkeje.

Naš pa »Zdravo!«

Se danes se mu čudim. Res ne vem, kje se je tega navzel. Mogoče v Kobjeglavi, ko je bil tam s taščo poleti.

Ker v Steverjanu tisti dan ni bilo nič, smo šli proti večeru vsi skupaj z otroki v Gorico na Rdečo kapico. Otrokom je bila pravljica zelo všeč, čeprav so jo že poznali.

Prijatelj iz Gorice je hotel vedeti kaj več o Akcijskem odboru na Opčinah, pa sem se delal, kot da nič ne vem, čeprav mi je vse pojasnil kolega od Slovenske skupnosti v uradu. Mene je namreč nekoliko zbadlo tisto o imenih, češ da ne bo nič več Mauriziov in Cinzij, ampak same Urške in Janezi. Akcijski odbor da bo pritiskal na vse stranke in izvoljene predstavnike, da se bodo potegovali za slovenske napise na trgovinah in da bodo vplivali na Slovence, da bodo govorili slovensko. Hvala Bogu se vse to mene ne tiče, ker je moje podjetje vsedrjavno in tam nikogar ne zanima, če sem Slovenec ali kaj. Tudi napisal ne bo Ustanova, pri kateri sem uslužben, tako kmalu podvoježičila. Navsezadnje ima sedež v Trstu in ne na Opčinah ali v Križu. Pa še tam...

Potem je tisti moj prijatelj iz Gorice hotel vedeti, kako to da v Trstu gredo revije tako v prodajo, hotel je vedeti, če so sodelavci revij avtohtoni ali če so iz širšega enotnega kulturnega prostora, in zakaj da Most ne piše nič več o dialogu, kdo da je Ivan Mrak in zakaj da profesor Rebula nič ne piše v Mostu. Potem sva govorila o Lokarju, ki ga jaz tudi osebno nekoliko poznam, in precej na dolgo podebatirala o njegovem članku o kulturni revoluciji. Strinjala sva se z njim, da avtonomne slovenske kulture ne poznamo. V debati sva misel celo poglobila in prišla do zaključka, da tudi avtonomne italijanske in avtonomne nemške kulture ne poznamo, da je sploh vprašanje, če je kakšna kultura avtonomna, saj je vsaka kultura le en izraz Ene Same Kulture. Tako tudi slovenska. Anita za slovensko kulturo skoraj niti ne ve in vendar je kolikor toliko kulturna ženska — če je kaj posebno ne razdraži. A v takem primeru, kdo je še kulturen? Se kolega Slovenec, ki je navadno prav

miren in dobrodušen človek, je neki ponedeljek prišel v urad čisto iz sebe. Jezil se je na Dolharja, ker je na raidu Trst - Opatija zasedel deveto mesto. Rekel je, da je stavil nanj z nekom od Slovenske levice. Šport je šport, sem ga tolažil, a se ni dal pomiriti. Šele popoldne se je unesel, kakor slabo vreme, a le za nekaj časa. Bil je še vedno nataknen. Končno se je pritoževal, kako da so slovenske kmete nafrigali, ko jim niso nič povedali, da bodo poleg naftovoda položili tudi cevi za metan. Zakaj niso vseh tistih cevi speljali v morju, je rekel, kakor napeljujejo tiste za vodovod. Revež ne ve, da je nafta umazana in če cev poči — zbogom ribji zarod!

Iz Gorice smo se vrnili precej pozno zvečer dobesedno »prezračeni«, kot bi rekel moj prijatelj Goričan. Tuji

kraji so pač tuji kraji — če smem tako reči za Gorico. Tam te nihče ne pozna, nikomur se ti ni treba izogibati, nihče se ne zanima zate in te ne sprašuje, kje da delaš, če zna otrok slovensko, če bo šel kmalu v šolo, če je gospa triještinka itd. itd. Res škoda, da ne stanujemo v Gorici.

Vaš Sergij Kobilar

P.S. Prosim Vas, da Anitini teti iz Kobjeglave še naprej pošiljate Mladiko, na katero sem jo v jeseni naročil. Zenica je stara in rada bere. Pritožuje pa se, da zadnjih dveh številk ni prejela kakor tudi november-ske številke ne. Upam, da Vam ne nagajajo na kakšni pošti.

S. K.

naši razgledi

MARTIN JEVNIKAR

SODOBNA SLOVENSKA ZAMEJSKA LITERATURA (NADALJEVANJE)

Sodobna slovenska zamejska literatura ni omejena samo na narodno manjšino, ki živi v Italiji in Avstriji, ampak se razvija tudi po obeh Amerikah in v Avstraliji. Jasno je, da ni avtohtona, nastala tam od nekdaj, ampak jo gojijo izseljenci, pa naj bodo to gospodarski ali ideološki, daljni ali bližnji. Največje sodobno slovensko kulturno središče je Buenos Aires v Argentini.

V Argentino so se Slovenci izseljevali že pred prvo svetovno vojno, predvsem prekmurški kmetje in delavci, po vojni pa zlasti Primorci, ki so prišli pod Italijo. Mirko Rijavec piše v knjigi *Južna Amerika*: »Slovencev je v Argentini okoli 50.000; skoraj polovico je primorskih Slovencev.« (str. 43) Med njimi so bili tudi izobraženci, ki so se zavedali, da je treba kaj storiti za sorodjake v kulturnem in verskem pogledu ter jih ohraniti domovini. Začeli so se zbirati v buenosaireskem predelu Paternal in na Avellanedi, kjer so imeli službo božjo in prosvetno-družabne sestanke.

Eno prvih slovenskih društev je bil Ljudski oder (pred 44 leti) in ta je prišel počasi do revije *Njiva* in časopisa *Ljudska pravica*. Že pred letom 1930 je Peter Čebokli izdajal *Slovenski tednik*. Nekaj časa so izhajali še: *Gospodarski vestnik*, *Novi list*, *Naša stvarnost*, *Slovenski list*, *Slovenski glas* in *Nova domovina*. (Glej *Družabna pravda*, št. 152, 26).

Načrtno so začeli skrbeti za izseljence, ko je prišel mednje župnik Jožef Kastelic, za njim pa mons. Janez Hladnik. Kastelic je ustanovil leta 1937 mesečno revijo *Duhovno življenje*, ki je prinašala tudi leposlovne sestavke in izhaja še danes.

Po zadnji vojni je odšlo v Argentino okrog 7000 slovenskih izseljencev, med katerimi je bilo tudi več pesni-

kov, pisateljev in kulturnih delavcev. Večina se je naselila v prestolnici, in ko so se vrasli v nove razmere in se gmotno utrdili, so začeli spet kulturno delovati. Skoraj v vseh mestnih okrajih so si postavili Slovenske domove, na Ramón Falcónu pa osrednjo Slovensko hišo (4-nadstropno palačo), v kateri imajo sedež številne kulturne, verske, politične, športne in druge organizacije. V Slovenski vasi (Villa Eslovena), kjer je nad 250 slovenskih hiš, so si zgradili tudi cerkev in Baragovo misijonišče. Slovenski dom imajo tudi v Mendozi, v San Estebanu (prov. Cordoba) so si postavili Slovensko počitniško kolonijo, v kraju Bariloche (prov. Rio Negro) pa Planinski stan.

Slovenci v Argentini so organizirani kot prava narodna enota. L. 1954 so ustanovili Slovensko kulturno akcijo (SKA), osrednjo organizacijo za vse Slovence zunaj domovine, ki ima več ustvarjalnih odsekov ter izdaja revijo *Meddobje* in štirinajstdnevnik *Glas Slovenske kulturne akcije*.

O SKA in Meddobju je sourednik in pisatelj Zorko Simčič izjavil, da polovica članov ne živi v Argentini, ampak po vseh celinah, zato je v slovenski kulturni zgodovini to prvi primer dela na razdalje. Poudaril je tudi, da je Meddobje evropska revija in da ima večina starih in mladih sotrudnikov neko široko kulturno in solidno filozofsko podlago. Pridobili so si jo s pogostimi kulturnimi večeri, tesnimi stiki z drugimi narodnimi manjšinami v Argentini, z vžvljanjem v argentinsko kulturno in s povezavo s staro Evropo.

Meddobje je zato razgledana, široko odprta revija, občutljiva za vsa sodobna vprašanja, gleda nazaj in išče smeri v prihodnost. Okrog sebe je zbrala širok

krog nadarjenih delavcev, med njimi nad 20 pesnikov (Anton Novačan, Tine Debeljak st. in ml., Vladimir Kos, Rafko Vodeb, Branko Rozman, Vinko Beličič, Stanko Janežič, Ljerka Lovrenčič, France Papež, Milena Šoukal, Vladimir Karel Truhlar, Anton Brezovnik, Vinko Rode, Valentin Humar, Karel Rakovec, Fran Zorè, Milena Merlak Detela, Humbert Pribac, France Sodja, Majda Volovšek in še kdo), nad 10 pisateljev (Zorko Simčič, Lojze Novak, Feri Bukvič, Mirko Javornik, Ruda Jurčec, Karel Mauser, Mihael Jeras, Stanko Kociper, Božo Kramolc, Stanko Kremžar, Marijan Marolt in nekateri med naštetimi pesniki), nekaj dramatikov in nad 30 znanstvenih delavcev, esejistov, kritikov, itd. (Alojz Gerzinič, Milan Komar, Ignacij Lenček, France Dolinar, Alojzij Šoštar, Pavle Krajnik, Ivan Ahčin, Anica Kralj, Stane Gaber, Vinko Brumen, Alfonz Čuk, Lev Detela, Jože Rant, Božidar Fink, Jože Velikonja, Albin Mozetič, Anton Kacin, Martin Jevnikar, Franc Jaklič, Jošt Zabkar in nekateri že omenjeni). Dodati bi bilo treba še likovne umetnike, kot so France Gorše, Bara Remec, Milan Volovšek idr. Toliko sodelavcev, kot jih ima Meddobje, je zbranih okrog malokatero Revije.

Glas Slovenske kulturne akcije je informativni vestnik, ki je bogato razgledan po slovenskem in tujem kulturnem političnem dogajanju.

Poleg Meddobja in Glasa izdaja SKA redno knjižno zbirko — kake štiri knjige na leto —, v kateri izhajajo leposlovna in znanstvena dela njenih ustvarjalnih članov, a tudi drugih.

Drugo kulturno in politično središče argentinskih Slovencev je *Svobodna Slovenija*, društvo in tednik istega imena. Prva številka tega lista je izšla v Ljubljani »pod okupacijo novembra 1941«, v Argentini je začela izhajati 1948. O njenem delovanju piše v uvodniku Zbornik Svobodne Slovenije 1967 naslednje: »Svobodna Slovenija je izdala pesniške zbirke Jeremija Kalina: prvo tiskano knjigo nove emigracije v Argentini Črno mašo, potem Mariji in Poljub, zbirko črtic Ivana Korošca Čas pod streli, ter prvo šolsko knjigo Naša beseda. Toda ta družba se je neizmerno razširila in napor neizmerno pomnožila z izdajo Koledarjev Svobodne Slovenije, ki so se kaj kmalu spremenili v impozantne Zbornike, katerih se je nabralo že devetnajst letnikov. Tedniku Svobodna Slovenija se je tako pridružilo *petindvajset knjižnih izdaj*, kar je gotovo jubilej zase, vreden, da se omenja v zdomski publicistiki in posebej poudari njegova pomembnost.«

Število knjig je doslej naraslo še za nekaj števil, toda najpomembnejši je *Zbornik*, ki izhaja letno od 1949, v velikem formatu ter od 300 do 400 strani. V njem so zbrani najrazličnejši prispevki, tako: Razprave - dokumenti - pričevanja o slovenski preteklosti in sedanjosti, Razgledi o aktualnih vprašanjih, Slovenska beseda in pesem s prispevki zamejskih pesnikov in pisateljev, Slovenci v izseljeništvu, kjer je podano življenje v različnih slovenskih središčih, letna bibliografija Knjižne izdaje zamejskih in izseljenjskih Slovencev, ki jo oskrbuje Zdravko Novak, življenjepisi izseljenjskih kulturnih in znanstvenih delavcev pod naslovom Slovenstvu v čast, narodu v ponos, ter še vrsta drugih rubrik. Tako je *Zbornik* bogat vir raznovrstnega gradiva in ogledalo živ-

ljenja Slovencev zunaj domovine. Urejajo ga Miloš Stare, Joško Krošelj, Pavel Fajdiga in Slavimir Batagelj.

Poleg teh dveh založb delujejo še druge, kot: Misijonska zveza, ki jo vodijo lazaristi v Slovenski vasi ter izdaja mesečnik *Katoliški mistjoni* (letos XLIII. letnik); Družabna pravda, ki izdaja revijo *Družabna pravda* in knjige socialne vsebine; založba Baraga, Naša pot, Dušnopasarska pisarna, ki izdaja vsako nedeljo *Oznanilo*; Slovenska beseda, ki izdaja v San Martinu *Sanmartinski vestnik*, revijo *Slovenska beseda* in knjige; krajši čas so delovale še druge založbe in samozaložbe, ki so izdajale revije in knjige.

V vseh domovih delujejo slovenske šole, lazaristi imajo zavod in šolo za misijonarje, po vojni se je nase-lilo v Argentini bogoslovno semenišče, odprli pa so tudi podružnico Ukrajinske katoliške univerze papeža sv. Klementa v Rimu, Filozofsko-humanistična fakulteta — Podružnica v Buenos Airesu s slovenskim oddelkom. Slovensna otvoritev slovenskega oddelka je bila 9. aprila 1967. Slušatelji morejo diplomirati v slovenskem jeziku in tudi doktorirati s slovenskimi disertacijami iz slovenske kulturne zgodovine. Izmed slovenskih profesorjev predavajo na njej: dr. Tine Debeljak, dr. Franc Gnido-vec, dr. Vinko Brumen in dr. Marijan Marolt (*Zbornik* 1968, 236-239; o slovenskih domovih v Argentini glej *Zbornik* 1967, 355-398).

O obrobnem kulturnem delu v Argentini bi se dalo še govoriti, toda ta pregled bi se preveč raztegnil.

Pesništvo v prvih povojnih letih je še vse zamaknjeno v preteklost in rodni dom, kjer iščejo hrepeneče oči bele hišice, na oknih nageljne, slovenske srčke, bohkov kot in toploto domačega ognjišča, istočasno so nekateri polni groze komaj minule vojne, v vseh do-bah je močno zastopana religiozna lirika in meditacija; mlajši rod pa je že ves v argentinski stvarnosti in sploš-nih sodobnih človeških težavah; ne manjka tudi mo-dernih, ekspresionistično hermetičnih pesmi in novih pokrajin, npr. Japonske, ki jo vnaša v slovensko liriko Vladimir Kos. Tako argentinska poezija širi in dopolnjuje splošno slovensko pesništvo doma.

Izmed pesnikov so se uveljavili:

TINE DEBELJAK

Rodil se je 1903 v Skofji Loki, dovršil Skofijsko kla-sično gimnazijo v St. Vidu nad Ljubljano, nato slavi-stiko v Ljubljani (3. in 4. letnik v Pragi). Studije je na-daljeval na Poljskem v Krakovu, kjer je bil tudi lektor slovenskega jezika in književnosti. L. 1930 se je vrnil v Ljubljano, bil nato profesor v Nikšiču v Črni gori, leta 1935 pa je podal ostavko na državno službo in postal kulturni urednik Slovenca. V Pragi se je usposobil za vseučiliškega profesorja na ljubljanski univerzi, toda razmere so se spremenile, zato je ostal do konca zadnje vojne pri Slovencu, istočasno pa je urejal tudi Dom in svet. Bil je član različnih kulturnih društev, tudi PEN-kluba, od 1948 je v Buenos Airesu. Predava slovensko literaturo na slovenskem oddelku ukrajinske katoliške univerze, istočasno je član Svobodne Akademije znano-sti in umetnosti v Parizu.

Debeljak je pesnik, pisatelj, esejist, kritik in preva-javec iz slovanskih in drugih jezikov.

S pesmii se je v osmi gimnaziji prvič pojavil v Domu in svetu, kateremu je ostal zvest do konca zadnje vojne, sodeloval pa je tudi v vrsti drugih revij, zlasti v Križu na gori, Križu in Mladiki. Pisal je v duhu slovenskega ekspresionizma in novega katoliškega križarskega verskega čustvovanja, kateremu glavni predstavnik je bil Anton Vodnik. Anton Slodnjak pravi o njem: »Po isti poti (kot France Vodnik) je šel tudi dominisvetovski in križarski ekspresionistični lirik Tine Debeljak, ki je bil v tridesetih letih svetovnonazorsko najvplivnejši konservativni slovenski kritik, člankar in prevajalec slovanke romantike.« (*Slovensko slovstvo*, 1968, 410). Sad prve dobe je rokopisna pesniška zbirka *Človek sem*, ki jo je pripravil po naročilu Ivana Albrehta istočasno kot Kosovel Zlati čoln, vendar nobena ni izšla.

Pesništvu se je Debeljak posvetil spet po zadnji vojni in izdal naslednje knjige: *Velika črna maša za pobite Slovence* (1949), *Poljub* (1951), *Mariji* (1954), *Kyrie eleison — slovenski Veliki teden* (1955) in *Oratorij o Baragi* (1957).

Črna maša je izšla pod imenom Jeremija Kalin na 220 straneh pri Založbi Svobodne Slovenije in je prva slovenska izvirna knjiga nove emigracije v Argentini. Navdih zanjo, pravi sam v Pojasnilih, je dobil na veliki teden leta 1946 v Rimu, ko je obiskoval svete kraje, in še isto leto je nastala cela pesnitev. To je velika slavnostna črna maša vsega slovenskega begunskega občestva za mrtve in žive, ki so dotrpeli in še trpe pod zmedenimi znamenji našega po Hudobiji vélikega Casa. Zamislil si je svojo daritev in prošnjo, ki jo opravlja v imenu vseh Slovencev v majhni taboriščni kapelici pred Brezijansko Marijo v tedanjem mrtvem času, z občutkom, da smo izgnanci na nekem velikem brodu, ki ga je pognal vihar na morje, pa zdaj v brezvetrovju visi brez izhoda: ne more ne domov ne v svet... zdaj je mašnik pred oltarjem, zdaj zopet organist pred orglami v cerkvi, ki v sveto opravilo za naše rajnike in žive igra na vse registre svojo žalost, svoj chopinovski privid revolucije, muke živih doma in v svetu...« (str. 4) In še, da to ni »niti lirična, ne epična in dramatična, temveč res le besedno-orgelska simfonija na liturgične motive«.

Debeljak je pretresljivo naslikal grozotno trpljenje slovenskih ljudi v tistih zmedenih časih, pesnitev je krik in protest, a tudi upanje, da trpljenje ne more biti zamen.

Oblikovno je pesnitev sestavljena iz kantat, oratorijev in himen, razločne velikosti in oblike, a tudi različne vrednosti. Pogosto je pesnik ekspresionističen in baročen in večkrat zaradi pregostobesednosti uplahne učinek. Za primer nekaj verzov iz Sanctusa: »O devetero angelskih vrst, na vsa glasbila svirajočih! / Ob strune harf se zadevajo róke s tenkimi prsti — / narahlo kot da brenkajo na svoje zlatozveneče láse, / tamburine tresó nad glavami kot veje cvetov cvetočih, / da se usipljejo zvoki kot pojoči brsti: / loki zvene čez strune kot konjičkov vesela kavalkada; / iz napetih angelskih ličec v piščali pesem rase...« (str. 110) Zna pa biti tudi čisto stvar: »Človek je padel in vstati ne more, / da ga sreča Veronika in mu da potni prt — / joj, kakšen odtis bi bil te potvore?! / Pred živalskim obličjem bi zakrila oči Smrt.« (str. 165)

Poljub je zbirka 21 pesmi, posvečena ženi Veri, ki

je ostala v domovini. V »blodnji sveta« je odšel z njenim poljubom: »Kaj, žena, trni ostric so: domovina... / razpor sveta... tujina... črtov hrup! / Najbolj boli ta cvet... cvet... slast edina, / v pasijonki ustnic mojih — Tvoj poljub...« Na vsej begunski poti od Italije do Argentine misli na ženo, hrepeni po njej in jo kliče s pretresljivim glasom: »Ah, moja žena / da mi roki medleči / je v tvoje kite razpeti!...« Žena mu je Ifigenija, ki naj ga kot Oresta reši Erinij v njem, toda niti Orest ni, ampak »sem le Job na gnojišču, / pijoč, žena, iz Tvojega razbitega vrča«. V Argentini je ljudski pesnik med pastirji gauči: »Payador sem, vjet med žare, / med viharje, srca udare, / Tebi, žena daljna, zvest...« V pampi je ožgan, »žejna slednja nit telesa, / žejno mi srce je — česa? / Tebe, žena-studenčnica!« Če že ona ne more k njemu, naj veter njega odnese k njenemu vzglavju, da kot »grm cvetoč — ji vsujem rož po laseh!...«

Zbirka je vsebinsko svojevrstna ljubezenska lirika, ker tako pretresljivih krikov po ženi nimamo v vsej slovenski poeziji. Doživetje je pristno in globoko, prav tako so zelo nazorno podane postaje križevega pota pesnika-izseljenca, ki sam blodi po svetu in išče svoj prostorček na soncu. Oblikovno so pesmi dolge, verzi prosti, jezik pa precej ekspresionističen, vendar bolj prečiščen kakor v Črni maši.

Mariji. Rapsodije za prvo Marijino leto. V zbirki je 24 pesmi, ki so razdeljene v tri cikle: Marija, Prošnje pesmi in hvalnice, Romarske pesmi.

V prvem oddelku govori o glavnih dogodkih iz Marijinega življenja od brezmadežnega spočetja do vnebovzetja. Čeprav so te pesmi objektivno-teološke, imajo vendar pristrčno in domačo obliko (kolednici, zazibalka, barvit ljudski opis ženitnine v Kani), da so pisane in žive.

Drugi del je izraz pesnikove osebne, narodne in občloveške problematike. Marijo prosi za ustvarjalno silo, za vero v Boga in Cerkev, naj ga vrne domovini in družini, naj bo svet »spet Božji Obraz«, zahvaljuje se ji za mučeniško kri, prepričan je, da bo spet vrnila zemlji »Mir božji, Dobroto, Ljubezen, Spravo«.

V tretjem delu je šest romarskih pesmi: pri Gospe Sveti jo prosi za prodane vojake, na Višarje nosi križec srčnih ran, v Loreto gre v imenu izseljencev, v Pompeje se odpravi po slovo pred odhodom v Argentino, stalno je brezjanski romar, ker nosi njeno podobo s seboj, v Lujanu pa Marija »Brezdomovincem daješ domovino«.

O zbirki pravi Rafko Vodeb: »Kalinov slog poznamo že iz prejšnjih del: dramatičen, poln vrinkov, medklicev in fanfar, a včasih tudi baročno košat, da zatemni misel in razbije enotnost učinka; sicer pa oseben, duhovit, vizionaren; tu in tam zdrsnje v retoriko (kar je za rapsoda do neke mere razumljivo in opravičljivo), vendar ima precej izredno močnih liričnih mest. Pesniško tehniko obvlada do potankosti. Razdelitev na kitice je klasična, prepletanje rim vedno drugačno, ritem pa izrazito Kalinov, svojski. Posebno poglavje je besedna tvornost, ki je naravnost razkošna, a jo včasih narekujejo le tehnične zahteve (sovražitev, slavica — slavilna pesem). Neprijetno zvenijo dvojni genitivi, ki jih pesnik rad uporablja (kalen od strupa kače upora. S prvo kli-

co spočetja, življenja.). Preveč je tudi velikih začetnic.« (Meddobje, I., 229)

Kyrie eleison so kratki verzi o slovenskem trpljenju med zadnjo vojno, nastali ob risbah akad. slikarice Bare Remčeve. V pojasnilu h knjigi pravi avtor sam: »Naj se smatra to delo prvenstveno kot likovna ustvaritev, ob drugotnem pomenu ob njej napisanih verzov.« Zaradi glasbe je nastalo tudi besedilo *Oratorija o Baragi*. Obe knjižici ne prinašata novih potez k Debeljakovi pesniški podobi.

V prozi je napisal nekaj črtic in reportaž: Naša hiša, Zametene stopinje, Življenje in smrt Mate Matkoviča, Ab urbe condita..., ki naj bi sestavljale zbirko reportaž iz Črnega Kamnitnika.

Silno bogato je Debeljakovo znanstveno delo. Že v Ljubljani je izdal v knjigi: *Reymontovi Kmetje v luči književne kritike* (1936), z Moletom in Steletom *Poljska, njena zgodovina in njen duh* (1939) ter vrsto prepesnitev s kritičnimi uvodi. V Argentini je pisal o Kosovelu, Balantiču, Velikonji, Majcnu, Novačanu, Preglju, Žaklju-Ledinskem, Levstikovem Martinu Krpanu, Jurčičevem Juriju Kozjaku, izdal je Hribovškove pesmi z uvodom, prevod Dantejevega Pekla z uvodom in še nešteto drugih stvari.

Kratka oznaka in bibliografija Debeljakovega dela je izšla v *Zborniku Svobodne Slovenije* 1968, str. 179-194, kjer so navedeni tudi članki in študije o njem.

(Dalje)

Z A D N J E K N J I Ž E V N E N O V O S T I

Asta Znidarčič: Zlati mrak. Pesnica se je tu in tam po zadnji vojni javljala v revijalnem tisku. Zdaj je zbrala nekaj nad petdeset pesmi in jih povezala v svojo prvo pesniško zbirko. Že spremno besedilo na ščitnem ovitku pove, da oblikovno pesnica ne prinaša novega, da je zasidrana v dediščini moderne, in to v vsem njenem ustvarjanju: od kitičnih oblik pesmi, do metafore. Le tu in tam se nekoliko sodobneje sprosti in zapoje v nekoliko modernejši pesmi. Pesnica ima tu in tam primorsko motiviko in pesem očituje, da ni mogoče zakriti Gradnikove poetike v ozadju. Odtod ne le intenzivno ljubezensko občutje z neprestanim predokusom smrti, kakršnega smo vajeni pri Gradniku na vsakem koraku. Vendar je v nekaterih pesmih le toliko samosvoja in pesniško uspela, da lahko govorimo o novem pesniškem imenu, ki se je sicer nekoliko pozno oglasilo, sredi teh pesmi hudo tuje in nasprotno lirike, ki ne pozna (ne more in noče poznati) več lepote do še pred desetletjem uzakonjenih norm pesniškega jezika in misli, pa naj je bil ta še tako nov in modern. Znidarčičeva spada torej v serijo pesnikov, ki novi poeziji nakljub še vztrajajo v svoji zvesti in vredni službi in ki bodo — tako nas učijo literarne zgodovine vsaj do današnjih dni — prav gotovo našli in brave in kritike pa tudi mesto v slovenski književnosti.

Zbirka je izšla pri Mladinski knjigi v značilnem pravokotnem

formatu v opremi (in ilustracijah) Iveta Seljaka. Medtem ko nam je oprema všeč, bi tega ne mogli reči o risbah, ki so premalo lirične za take tekste, kakršni so Znidarčičini.

Po svetu zdaj že dobro znani Ladislav Mnačko je stopil med Slovence s prevodom dela *Oblast se prilega*. Delo je (najbrž iz nemščine?) prevedel Ingo Paš. Roman je političnonravstvena podoba državnika, ki misli, da pooseblja revolucijo in uteleša sistem. Kakor smo tega navajeni, tudi tu v romanu srečamo človeka trdih pesti, ki drži oblast v rokah in je ne misli izpustiti. Spočetka sicer kot človek ni bil tak; oblast, katere se je počasi polaščal, pa je polagoma maličila njegovo človeško podobo. Znano je, da obravnava Mnačko v tem romanu prav dobo in morda celo osebnost Novotnega, vendar bi morda to težko iskali na vsaki strani. Mnašku, sicer komunistu in to celo v nekateri dobi zelo trdemu,

je v zadnjih letih bil hudo pri srcu nekaj humanistični socializem, ki ga skuša v svojih delih povsod idealizirati. Podobno temo ima tudi vrsta Mnačkovih novel, od katerih jih je nekaj združil v knjigo »Zapoznele reportaže« (dve od njih sta izšli v prevodu M. Breclja; ena, Na pokopališču, v Zalivu, druga, Klara, v Goriških srečanjih 15-16). Knjiga je vsekakor vredna branja, ker odkriva marsikatero ozadje in potezo vladanja v državah za železno zaveso.

Med zadnjimi mladinski deli, ki jih je dobil v roke slovenski otrok, je delo slovaškega pisatelja — predvsem mladinskega — Ruda Morica »Srnjaček Uhaček« prav gotovo posebne pozornosti vredno. Kratka zgodbica nam pripoveduje o srnjačku, ki se je znašel sredi narave, obdan od metuljev, veveric, ptičk, dreves, grmov, praproti, ni pa mogel najti sebi enakega tovariša, da bi se z njim igral. Končno ga najde! In prav

Pavel Medvešček:
Ilustracija iz pesniške zbirke Marijana Breclja

sebi enakega — drugega srnjačka! Toda kakšna žalost, ko se ta noče z njim igrati, ko je nem, saj nič ne spregovori — pred sabo je imel pravzaprav le odsev svoje lastne podobe v studenčku.

Delo je pisano izredno poetično in z velikim občutkom ter psihologijo do mladega bralca. Prelepe so tudi ilustracije Jožefa Baláza. Knjiga je bila namreč tiskana na Slovaškem v Martinu za sedem narodnosti (v slovaščini, češčini, nemščini, poljščini, lužiški srbščini, srbščini, slovenščini). V slo-

venčino jo je prevedel Marijan Breclj.

Konec lanskega leta sta se pojavili na knjižnem trgu (seveda kar doma) dve deli Ivana Cankarja v prevodu: **Hlapec Jernej in njegova pravica** v angleščini in pa **Bela krizantema** v srbohrvaščini. Obe je izdala Državna založba Slovenije.

»The Bailiff Yerney and his rights« je pravzaprav ponatis prevoda, ki je bil že tiskan leta 1930 in ponovno 1946, in sta ga pripravila Sidonija Jeras (Yeras) in H. C. Sewell Grant. Tej novi izdaji je napisal spremno besedo dr. Bratko Kreft.

»Bela krizantema« je skupno s slovenskim izvirnikom izšla v eni knjigi. V levem stolpcu je slovenski tekst, v desnem srbohrvaški prevod, delo znane srbske književnice Roksande Njeguš. Udeležena pri tej izdaji je tudi založba Prosveta iz Beograda, ki jo je izdala skupaj z Državno založbo Slovenije.

Založba Obzorja v Mariboru so začela novo knjižno zbirko Zna-

menja. V njej bodo objavljena dela mlajših slovenskih pisateljev. Prvi zvezek prinaša novo pesniško zbirko **Daneta Zajca** »Ubijavci kač«, drugi pa študijo Andreja Inkreta »Esej o dramah Dominika Smoleta«.

Izreden kulturni dogodek pa je izid antologije **Rimska lirika**, ki ga je oskrbel (in večino tekstov tudi prevedel) dr. Kajetan Gantar. V njem je nad 30 pesmi Katula, 8 Tibulovih, nad 20 Propertovih, približno enako Ovidovih, blizu 30 še Horacovih. Tem glavnim predstavnikom pa dela družbo še nekaj drugih manj znanih imen (Seneka, Petronij, Stacij, Tiberijan, Avzonij in drugi.). Gantarjev uvod in komentarji so odlični. V njem kar vidimo Sovretovega učenca, ki je podedoval od učitelja najlopše lastnosti in je nedvomno najlepši in najboljši omet za posredovanje grškega in latinskega slovstva v slovenščino. Ta izbor latinskih piscev lahko z vso upravičenostjo postavimo ob bok knjigi grške lirike izpod Sovretovega peresa.

KNJIGE IN REVIE

VREDNOTE, V. knjiga 1968, izdala SKA v Buenos Airesu, uredil Ruda Jurčec. Peta knjiga Vrednot, ki nimajo določenega datuma, kdaj naj izide naslednja knjiga, nam prinaša petero razprav izpod peresa odličnih strokovnjakov. Jože Velikonja objavlja razpravo: **Sodobna politična geografija in slovenska politična stvarnost**; Vekoslav Bučar: **Zagorice — zadnji ostanek slovenskih Trubarjevih protestantov**; Srečko Baraga: **Odnos Slovencev do Jugoslavije**; Vinko Brumen: **Naše občestvo in Tine Debeljak**; Doneski k Levstikovemu Martinu Krpanu.

V peterih razpravah bodo slovestveni zgodovinarji pozorni na Bučarjeva dognanja o Trubarjevih protestantih v Zagoricih na Koroškem in pa na Debeljakove dogneske k Martinu Krpanu. Družboslovci se bodo ustavili pri Velikonjevi razpravi in Brumnovih študijah. Zgodovinarje pa bo priteg-

nila najdaljša, Baragova razprava tega zvezka, **Odnos Slovencev do Jugoslavije**. Razprava je toliko aktualnejša, ker se ob petdesetletnici skupne države Jugoslavije ni pojavilo v javnosti kdove koliko sličnih razprav. V Razgledih in v ljubljanskem Delu smo sicer zasledili nekaj drobcev, a kakega večjega članka, študije ali kritične razprave ni bilo doslej opaziti, dasi so nekateri na ta jubilej opozorili. Baragova, zares temeljita razprava, je poučna študija zlasti mlajšemu rodu, ki po starejših spominih in publikacijah ne sega, ker kritičnih ocen tega zgodovinskega slovenskega dogodka ni. Kolikor pa je bilo kaj sličnega objavljenega, je vedno »pro domo sua«. Baraga pa je kritično posegel med Slovence, Hrvate in Srbe. Ocenil je njihovo razporejenost pred nastankom Jugoslavije in osvetlil življenje dveh desetletij v skupni državi.

Miloš Volarič: Ilustracija iz pesniške zbirke Marijana Breclja

Ko smo se na Jožefovo ob blagoslovitvi novega farnega prosvetnega doma srečali v Števerjanu, je zbudil zanimanje Števerjanski vestnik, ciklostiliran listič na šestih straneh. Vestnik je jubilejna številka ob domačem kulturnem prazniku in nam prinaša do-

mače novice izpod števerjanskega zvonika. Dokaz marljivosti in prizetosti.

M. Š.

Mnenje ob Brecljevih pesmih, ki jih je izdala Mladika: »... čista lirika, subtilno izražanje, pristno doživetje, skratka — pesem, kot si jo želi lepote žejna duša. Gospodu avtorju čestitam. — V. H. Lj.

GLEDALIŠČE

BESEDA IVANA CANKARJA

S časovno zamudo nekaj mesecev je počastilo Slovensko gledališče petdesetletnico Cankarjeve smrti najprej v Nabrežini, v soboto 12. marca pa v Kulturnem domu v Trstu.

V sceni, ki jo je ustvaril Cej, in ki naj bi bila kot nekakšen simbolični razpon Cankarjevega sveta in poti, po kateri je stopal on in njegovi ljudje, sta nastopila igravca Stane Starešinič in Mira Sardočeva. V načrtu in misli Adrijana Rustje je bil njun premik v prostoru in njun recitativ, delno dialog, dosti sproščen in prepričljiv, čeprav magnetofonske registracije niso prav smiselne in morda niti posrečene.

Posebej se je pa zdel izbor Cankarjeve besede, ki ga je oskrbel Janko Kos, nekam hladen in skoraj tuj. Če je izrazilo priznanje maloštevilno občinstvo ob koncu prizadevnosti izvajavcev, nikakor ne bi mogli deliti tega priznanja izboru tekstov.

Janko Kos je sestavljal spored po neki logiki in literarno idejnim nazoru, o tem ni dvoma. Morda bi tudi bil ta spored za Ljubljano kar v redu. Najbrže mu ne bi mogel noben literarni ali gledališki kritik kaj očitati. Toda za nas tak izbor ni bil najboljši. In če se je kdaj pokazalo, da ni vse za Trst, kar je dobro za Ljubljano, se je to pokazalo ponovno ob tem primeru.

Cankar je tržaškim Slovencem tako blizu zato, ker so se vedno opajali ob melodiji njegove besede, tiste čudovite muzike, ki tako zveni in nas prevzema. Cankar je bolj kot kar koli ustvarjal vez in navezanost na našo govorico. Cankar je povedal toliko stvari tako lepo in tako mehko, da nas je v knjigi in z odra tako pogosto

prevzemal in očaral. Tržaškega slovenskega gledavca ne zanima predvsem Cankarjeva bojevitost, to, kolikokrat je ogorčeno obsodil tega ali onega, ampak ga bolj zanima njegova dobrota in ljubezen, ki govori na toliko krajih in tolikokrat. Nočem s tem reči, da čakamo solzavost in otožnost, pač pa ljubezen in dobroto velikega Cankarjevega srca. Skratka, izbor je bil prehladen, preveč enostranski, preveč iskan po ideji in premalo po posluhu ljudi, ki so manjšina.

Oba recitatorja pa sta svojo težko nalogo opravila zelo prizadevno, v glavnem dognano in sigurno, posebno Mira Sardočeva v melodioznosti izraza in v polnem doživetju, Stane Starešinič sicer na kakem mestu malce krčevito, morda manj sigurno, vendar v celoti zelo prizadeto in zavzeto.

Razpoloženje je poudarjala glasba Aleksandra Vodopivca, ki je morda mestoma dajala po jakosti premočan poudarek, sicer pa je bila ujeta v izraz izbora.

Tako je šla ta Cankarjeva prireditev, čeprav skrbno in pietetno zamišljena, kar nekako mimo, preveč mimo nas. Mislim, da je glavni vzrok zakasnelost in s tem nekakšna neaktualnost (vsaj za povprečnega gledavca) in nepopularnost v recitativu, ko bi lahko v večjem poudarku in bogastvu dialoga (gledališče bi to lahko naredilo) pritegnila mnogo večjo pozornost.

V priložnostnem Gledališkem listu je objavljen zelo zanimiv članek Alojza Rebule »Kar je za genezo, je Cankar«. Človeku bi bilo žal, če bo ob skromnem številu bralcev te publikacije ostal ta Rebulov literarni zapis preveč nepoznan.

Jože Peterlin

K žegnu neso (linorez)

PESEM MLADIH

VANJA

Joj, cvetje...

Dali so otroku

gnilo, rjavo cvetje.

Spačil se je
in obrnil glavo
stran.

Pokazali so možu

díšeče, rosno cvetje.

Spačil se je
in obrnil glavo
stran.

Ponudili so starcu

vejo razcvetene breskve.

S tresočo roko

jo je prijel
in

jo stisnil k srcu
in

se ob njej

tiho

tiho

tiho

zjokal.

SAŠA RUDOLF

SVETOVNO PRVENSTVO V LJUBLJANI

Odkar Ljubljana razpolaga z moderno športno palačo, so se v slovenski prestolnici zvrstile pomembne športne prireditve, od svetovnega prvenstva v namiznem tenisu pa do dvakratnega svetovnega prvenstva v hokeju na ledu. V teh dneh pa se je končal turnir v rokometu, na katerem so sodelovale štiri najboljše reprezentance na svetu, in sicer Češkoslovaška (svetovni prvak), Danska (drugo mesto na svetovnem prvenstvu), Zahodna Nemčija (najboljša reprezentanca na svetu v letu 1968) in Jugoslavija. Za prihodnje leto pa so že napovedane tri pomembne svetovne prireditve. Poleg svetovnega košarkarskega prvenstva, se bodo za svetovne naslove pomerili še telovadci in drsalci.

Letošnja najpomembnejša prireditev v ljubljanski hali Tivoli je bila od 28. februarja do 8. marca, ko se je osem državnih reprezentanc pomerilo v okviru svetovnega prvenstva v hokeju na ledu. V Ljubljani so namreč tekmovala reprezentance skupine »B«, in sicer Avstrija, Italija, Jugoslavija, obe Nemčiji, Norveška, Poljska in Romunija. Organizacija prireditve je bila odlična, tekme zanimive in napete, pa tudi presenečenj ni manjkalo. Tudi najšibkejša moštva so dala na vsaki tekmi vse iz sebe.

Kljub precej izenačeni moči nekaterih ekip pa je treba poudariti, da je bila Vzhodna Nemčija za razred boljša od drugih in si je zato popolnoma upravičeno priborila končno zmago ter s tem vstopnico za skupino »A«, v kateri tekmuje svetovna elita. Ko so drsali Vzhodni Nemci rezultat nikdar ni bil v negotovosti. Že izidi sami: 11:3 z Avstrijo, 11:1 z Italijo, 6:1 z Zahodno Nemčijo, 11:2 z Romunijo, 4:1 s Poljsko in 6:1 z Jugoslavijo, jasno pričajo, da je vzhodnonemški napad zmllel tudi najboljšo obrambo. Res je sicer, da so morda prejeli nekoliko preveč golov, vendar pa so ti padli, ko rezultat ni bil več v nevarnosti in je obramba razumljivo popustila. Hokej Vzhodnih Nemcev je trd, odločen, hiter in prodoren, nikdar ne zavlačujejo igre, pač pa naglo podajajo ploščico prostemu igralcu. Preigravanje ni v navadi, ker individualna igra zavlačuje akcijo in daje možnost nasprotni obrambi, da uredi svoje vrste. Najbolj pa smo občudovali hitre podaje na krila ter startanje — večkrat tudi precej ostro, vedno pa odločno — na vsako uporabljivo ploščico. Vzhodnonemška reprezentanca je zelo mlada, saj so bili mnogi med njimi še golobradi. Kar presenetljivo je bilo, kako so se ti v zasebnem razgovoru malce boječi in fizično ne ravno atletski fantje, na ledeni plošči spremenili v nepremagljive orjake.

Podobna je igra Poljske, ki je — čeprav precej pričakovano — presenetila. V primerjavi z Vzhodnimi Nemci so Poljaki nekoliko počasnejši, v odločnosti pa se nimajo od svojih sosedov ničesar naučiti. V reprezentanci razpolagajo z odličnim vratarjem Tkazem in dve-

ma odločnima obrambnima vrstama Goralczyk-Rusinowicz in Fryzlewicz - Langner. Šibka točka je napad, ki je točno za polovico zadetkov slabši od vzhodnonemškega.

Jugoslavija je že na prvem srečanju prijetno prese-netila, ko je premagala Zahodne Nemce. Sledili sta tesni zmagi nad Italijo in Avstrijo. Od tedaj dalje se jim je zataknilo, saj so v zadnjih štirih tekmah dosegli le dve točki z neodločenima rezultatoma na srečanjih z Romunijo in Norveško. Junaki »Hokeja 69«, tretje mesto predstavlja velik uspeh, so bili tudi tokrat Jeseničani z Albinom Felcem na čelu. Ko je Felc s svojim elegantnim slogom preigral nasprotno obrambo in se vijugasto približeval vratom, so bili gledalci na nogah in ga burno vzpodbujali.

Zahodna Nemčija je razočarala. Že s porazom v prvem kolu si je praktično zapravela možnost za najvišjo uvrstitev. Njihova reprezentanca je povprečna, edini igralec svetovnega razreda je krilo Schloder.

Na dnu lestvice je potekala ogorčena bitka med štirimi reprezentancami za obstoj v skupini »B«. Sem spadajo Italija, Avstrija, Romunija in Norveška. Prvi so se

nevarnosti izpada rešili Norvežani, čeprav je zanje do predzadnjega kola bolj slabo kazalo. V predzadnjem kolu pa so osvojili točko v tekmi z Jugoslavijo in za konec pregazili Italijo. Za njimi so se prav na koncu prvenstva rešili še Romuni z zmago nad direktnim nasprotnikom Avstrijo. Pripomniti moramo, da so imeli Romuni precejšnjo smolo, saj so že na začetku zaradi poškodb izgubili vrsto svojih najboljših igralcev.

V skupini »C« sta tako izpadli Avstrija, ki je zbrala le tri točke z zmago nad Italijo in remijem na tekmi z Norveško, ter Italija, ki je izgubila vsa srečanja. V skupini »B« ju bosta zamenjali Japonska in Švica, zmagovalki turnirja skupine »C«, ki je bil letos v Skopju.

Vzhodna Nemčija bo torej leta 1970 igrala v razredu najboljših, to je s Sovjetsko zvezo, Češkoslovaško, Švedsko, Kanado in Finsko. V skupini »B« pa se bodo pomerile: Poljska, Združene države, Jugoslavija, Zahodna Nemčija, Norveška, Romunija, Švica in Japonska.

KULTURNI KOLEDARČEK

ZA TRŽAŠKO

- 27.2. — P.D. Ivan Cankar priredi Prešernovo proslavo (zbor Ivan Cankar, recitacije)
- 28.2. — P.D. Prosek-Kontovel priredi Prešernovo proslavo (govor, nastop mladinskega pev. zbora, zbora Vasilij Mirk, domača godba, recitacije)
- 1.3. — občni zbor Slovenskega kulturnega kluba
- 1.3. — P.D. Primorec priredi v Trebčah Prešernovo proslavo (deklamacije, nastop domačega pev. zbora)
- 1.3. — SG igra Neil Simonovo »Zares čuden par«, režija J. Babič
- 2.3. — Glas. Matica priredi Koncert mladinskega pevskega zbora iz Maribora, dirigent Branko Rajšter
- 2.3. — SG igra v Bazovici Gorinškovo »Rdečo kapico«
- 2.3. — V Mladinskem krožku v Dolini predavanje gospoda Franca Pevca iz Velikih Lašč o lepotah slovenskih gora in gorski flori (diapozitive)
- 3.3. — V župnijskem domu v Boljuncu predavanje Franca Pevca iz Velikih Lašč o lepotah slovenskih gora in gorski flori (diapozitive)
- 4.3. — V Slov. klubu predavanje dr. Ferda Gestrina: »Jugoslovanske, posebej slovenske dežele in Italija skozi stoletja v luči povezav vsakdanjega življenja«.
- 4.3. — P.D. Valentin Vornik v Dolini: Prešernova proslava z nagovorom in recitalom S. Raztresena - Slovenske balade in romance
- 4.3. — V Gropadi predavanje Franca Pevca iz Velikih Lašč o slovenskih gorah in o gorski flori (diapozitive)
- 5.3. — V Slomškovem domu na Bazovici predavanje Franca Pevca o slovenskih gorah in gorski flori (diapozitive)
- 6.3. — V Kulturnem domu v Škednju predavanje Franca Pevca iz Velikih Lašč o lepotah slovenskih gora in gorski flori (diapozitive)
- 7.3. — SAK Jadran: predavanje o reformi univerze
- 7.3. — Pri šolskih sestrah v Borštu predavanje Franca Pevca iz Velikih Lašč o lepotah slovenskih gora in gorski flori (diapozitive)
- 8.3. — filmski večer v Slovenskem kulturnem klubu
- 8.3. — SG igra N. Simonov »Zares čuden par«
- 9.3. — P.D. Igo Gruden v Nabrežini priredi »Slovenski praznik« (govor prof. A. Rebule, domača godba, recitacije, pevska zbor)
- 9.3. — Slomškov dom v Bazovici: Dan staršev (Moderne slov. pesmi, enodejanki Dolgolasec in Pavliho- vi dolgovi ter razni prizori)
- 10.3. — P.D. Škedenj: Film Aljoše šerjala, Mexico 1968«
- 11.3. — V Slov. klubu predavanje ing. Jožeta Strgarja: Lončnice na oknih in v sobah
- 11.3. — Šola v Zgoniku: predavanje prof. Egidija Košute, Doraščajoča mladina in njeni problemi
- 12.3. — Šola v Zgoniku: Predavanje prof. Staneta Mihe- liča: »Domače branje, dodatno izobraževanje o- troka in mladostnika«.
- 12.3. — V Kulturnem domu recital Staneta Raztresena: Slovenske balade in romance.
- 12.3. — V Slomškovem domu na Bazovici predavanje prof. Alojza Rebule: O problemu št. 1
- 13.3. — Recital Staneta Raztresena v Škednju.
- 13.3. — Šola v Šempolaju: predavanje prof. Ivana Theuer- schuha »Družina in njeni problemi«
- 14.3. — Odprtje razstave Lojzeta Spacala v galeriji Tor- bandena.
- 14.3. — Šola v Šempolaju: predavanje prof. Staneta Mi- heliča »Domače branje, dodatno izobraževanje otroka in mladostnika«.
- 15.3. — V Kulturnem domu N. Simonov »Zares čuden par«
- 15.3. — Pevski zbor iz Repna priredi Prešernovo pros- lavo. (Zbor se poimenuje po skladatelju Srečku Kumarju, o skladatelju govori Ubald Vrabec)
- 15.3. — P.D. Slavec v Ricmanjih priredi recital Staneta Raztresena: Večer slovenskih balad in romanc
- 15.3. — literarno-glasbeni večer v Slovenskem kulturnem klubu. (Nastopili so člani kluba)
- 16.3. — Koncert orkesstra Glasbene Matice, dirigent O. Kjuder
- 17.3. — V Slomškovem domu na Bazovici predavanje dr. Emane Petla in dr. Mihaele Krašovic-Pertl o fi- zioloških in duhovnih razlikah med fantom in dekletom
- 18.3. — V osnovni šoli v Trebčah predavanje dr. Mihaele Krašovic Pertl za zakonce o spolni poučitvi in spolni vzgoji
- 18.3. — V Prosvetnem domu na Opčinah recital Staneta Raztresena.
- 18.3. — Šola v Saležu: predavanje prof. Egidija Košute: »Doraščajoča mladina in njeni problemi«.
- 18.3. — V dvorani Igo Gruden v Nabrežini premiera »Be- seda Ivana Cankarja« v izvedbi članov SG.
- 18.3. — V Slovenskem klubu predavanje dr. Franceta Ber- nika o romanu Alojza Rebule »V Sibilinem vetru«
- 19.3. — V Zavodu šolskih sester pri Sv. Ivanu predava- nje dr. Mihaele Pertl o problemih sodobne mla- dine za tečajnice)
- 19.3. — V Kulturnem domu N. Simonov »Zares čuden par«
- 19.3. — P.D. Prosek-Kontovel igra M. Pueove »Svet brez sovraštva« (režija Staneta Raztresena)
- 20.3. — V osnovni šoli v Trebčah predavanje dr. Emane Pertla o premostitvi med zorenjem in zrelostjo Za šolsko mladino v Dolini predavanje dr. Ema- na in Mihaele Pertl o spolni vzgoji
- V šoli v Dolini predavanje dr. Mihaele Krašovic- Pertl za zokonce
- 21.3. — Šolski mladini na Opčinah predavanje dr. Emane in Mihaele Pertl o spolni vzgoji
- V Slomškovem domu na Bazovici predavanje dr. Emane Pertla za zakonce: Kako gleda zdravnik

- na sodobno in pravilno načrtovanje družine
V Finžgarjevem domu na Opčinah predavanje dr. Mihaele Krašovic-Pertl za mladino nad 14. letom
- 21.3. — V šoli v Saležu predavanje prof. Ivana Theuerschuha »Družina in njeni problemi«
- 22.3. — V Kulturnem domu »Beseda Ivana Cankarja«
- 22.3. — Obisk slovenskega metropolita nadškofa Pogačnika pri dijakih v Slovenskem kulturnem klubu.
- 22.3. — Slovenski metropolit nadškof Pogačnik mašuje v rojanski župni cerkvi, nato pa izobražencem v zavodu šolskih sester pri Sv. Ivanu in predava: Cerkev in kultura
- 23.3. — V Marijinem domu pri Sv. Ivanu otroška igra »Mamina očala« s petjem
- 23.3. — imajo gojenke gospodinjskega tečaja šolskih sester pri Sv. Ivanu zaključno kulturno prireditev
- 23.3. — V Prosv. domu na Opčinah N. Simonov »Zares čuden par«
- 23.3. — V škedenjski cerkvi Koncert nabožnih pesmi. Izvajal J. Gallus
- 23.3. — V Slov. klubu predavanje dr. Franka Zadravca: »Oktobrska revolucija in slovenska literatura«
- 25.3. — V šoli v Nabrežini predavanje prof. Egidija Košute »Doraščajoča mladina in njeni problemi«
- 26.3. — V kinodvorani na Bazovici film »Ta težka lju-bezen«
- 26.3. — V šoli v Nabrežini predavanje prof. Staneta Miheliča »Domače branje, dodatno izobraževanje otroka in mladostnika«
- 27.3. — SPDT priredi filmski večer Rudolfa Linka iz Beljaka
- 27.3. — P.D. Slavko Skamperle priredi predavanje prof. Franceta Habeta iz Postojne: »S Kugyjem po Julijskih Alpah«
- 27.3. — V šoli v Nabrežini vzgojni film
- 28.3. — V dvorani v Nabrežini recital Staneta Raztresena
- 28.3. — V šoli v Mavhinjah vzgojni film z razlago prof. Maksa Šaha
- 29.3. — V Slovenskem kulturnem klubu predava dr. Metka Kacinova o narodni zavesti
- 30.3. — V Prosvetnem domu na Opčinah igra P.D. Prosek-Kontovel »Svet brez sovraštva«
- 30.3. — Zaključna prireditev odbora za proslavo 80-letnice šol družbe sv. Cirila in Metoda
- 30.3. — V Marijinem domu v Rojanu igra »Marija iz Magdale«

KULTURNI KOLEDARČEK ZA GORIŠKO

- 1.3. — V društveni dvorani v Steverjanu film iz rimske zgodovine
- 2.3. — V župnijski dvorani v Standrežu film
- 5.3. — V Steverjanu kulturni večer »Od Vipave do Prage« — Skioptične slike, ki jih je prikazal g. Požar
- 6.3. — V Standrežu vzgojno predavanje z barvnimi slikami za žene. Predaval misijonar Jožko Kragelj.
- 6.3. — Projekcijski večer v Katoliškem domu v Gorici. Prof. Slavko Bratina prikazal lepote slovenske zemlje.
- 6.3. — Klub Simon Gregorčič in šp. združenje Dom — filmski večer: »Mexico 1968« (Aljoša Žerjal)
- 7.3. — Dr. Steiner iz Ljubljane predaval o papeževi okrožnici »Humanae vitae«.
- 8.3. — V Steverjanu vrteli komičen film.
- 9.3. — Ponovitev Baragovega oratorija v župni cerkvi v Doberdobu. Izvajali dramska šola, otroški zbor, »M. Filej« in »L. Bratuž« iz Gorice.
- 10.3. — S.K.P.D. »Jože Abram« iz Pevme priredi proslavo za Lojzetom Bratužem.
- 13.3. — V Standrežu vzgojno predavanje za mladino.
- 14.3. — V Klubu Simon Gregorčič predava Sandi Sitar »Bodočnost Benetk«.
- 16.3. — SG iz Trsta izvaja v Katoliškem domu »Rdečo kapico«.
- 16.3. — V Steverjanu izšla 3. številka »Števerjanskega vestnika«.
- 17.3. — G. Benedetič iz Vipave predava o mladini v Kat. domu.
- 19.3. — Ob 11. uri otvoritev novega župnijskega doma v Steverjanu. Popoldne je dramska skupina S.K.P.D. »Sedej« iz Steverjana uprizorila »Desetega brata«. Režija Aleksij Pregarc.
- 19.3. — V Standrežu predvajanje filma.
- 20.3. — Prof. Artač predava mladini v Kat. domu.
- 20.3. — Pripravljalni odbor za proslavo stoletnice ustanovitve čitalnice v Standrežu priredi kulturni večer s predavanjem prof. R. Bednarika in z nastopom zborov »Oton Župančič« in cerkvenega pevskega zbora.
- 20.3. — V novi dvorani župnijskega doma v Steverjanu predvajanje filma »Il vangelo secondo Matteo«.
- 22.3. — V Jamljah celovečerni slovenski film »Lucija«
- 23.3. — V Standrežu gostovanje S.K.P.D. »Sedej« iz Steverjana z igro »Deseti brat«.
- 26.3. — Glasbena Matica v Gorici priredi v prostorih kluba S. Gregorčič produkcijo svojih gojencev
- 27.3. — P.D. Oton Župančič v Standrežu ima na sporedu film »Lucija«
- 28.3. — SPD Gorica v dvorani kluba S. Gregorčič večer avstrijskih planinskih filmov amaterja Rudolfa Linka
- 28.3. — P.D. Danica na Vrhu film »Lucija«
- 29.3. — P.D. Jezero v Doberdobu film »Lucija«
- 30.3. — v Prosvetni dvorani v Gorici Simonov »Zares čuden par«

Na to mislim, ko berem in slišim toliko napadov na sorojake. Mislim, da so taki napadi brez odgovornosti in brez skrbi in strahu, kako bodo sodili drugi o nas, kako bo z našim ugledom. Morda bo kdo rekel, da hočem, da molčimo o zločinih, o goljufijah, o ne vem kakšnih pogreških. Ne, vse krivice do bližnjega je mogoče popravljati, preprečevati, klicati ljudi na odgovor... toda vedno tako, da narodni skupnosti pri tem ne škoduješ vsaj kar najmanj. Farizejsko je, gledati samo napake pri svojem bližnjem in o teh vpiti ali namigovati nanje, pa pri tem nič misliti na to, kakšne posledice bo to imelo. Posebno pa, če sploh ni jasno, da je kdo kriv in v kakšni meri. Eno je delati iz lastne naslade in lastnega interesa, drugo pa z mislijo in skrbjo za narodno skupnost. Javni delavec mora misliti na drugo.

Ali ni v zadnjem času mnogo premalo posluha za to odgovornost pri nas na Tržaškem

sl

ZELIMO DRUŠTVO STARŠEV

V času stavk in zasedb šolskih poslopij in povork in napisov in resolucij smo bili starši vse preveč odrinjeni od tega dogajanja. Dijaki so bili glavni igravci, režiserji so bili pogosto skriti in neimenovani, profesorji so tu in tam sodelovali, nazadnje pa je prišlo med njimi in dijaki do nekakšnega dialoga.

Starši smo veseli tega dialoga, ker se nam zdi, da se je v njem odkrilo marsikaj dobrega in se je marsikaj pojasnilo. Prepričani smo, da bo to rodilo pozitivne uspehe na obeh straneh.

Edini, ki smo bili najbolj ob strani v tem vretju, smo bili prav za prav starši. Mislim, da smo mi najbolj zainteresirani in da bi morali najbolj aktivno sodelovati. Tisto malo, kar so nam otroci doma povedali, eni več, drugi manj, in kar smo mogli z njimi predebatirati, to je bilo za starše veliko premalo. Zdi se nam tudi, da bi morala šola v takih dneh sklicati roditeljske sestanke, saj ne vem, kdaj bi bili važnejši kot tedaj.

Da bi ta nedostatek odpravili, se je med nami izoblikovala misel, da

bi morali starši ustanoviti Društvo staršev, ki bi morda skupno z ravnatelji v bodoče poskrbelo, da bomo starši vedno informirani iz prvega vira, kaj se dogaja na šoli. Ne dvomim, da se bo vodstvo šole lahko okoristilo z nasveti in z izmenjavo mnenj tega društva.

Napisal sem to pismo zato, da bi vsi starši, do katerih pride ta misel, razmišljali o realizaciji te ideje. Šolske oblasti pa so verjetno že slišale o njej.

LK

SLOVENSČINA V RADIJSKIH POROČILIH

Zdi se nam kar čudno, da se ne oglasi val ogorčenja spričo tako slabe slovenščine, kakor je zadnje čase (že nekaj časa) na poročilih radia Trst A. Včasih so te napake tako smešne in nemogoče, da povzročajo pravi posmeh in prihaja že v pregovor tisti, ki govori slabo, češ, da je njegova slovenščina za radio Trst.

Ker bi nam bilo vsem žal, če bi ugled naše radijske postaje trpel zaradi površnosti ali neznanja jezika urednikov, smo prepričani, da bo radijsko vodstvo vse storilo, da se ta nedostatek popravi. Posebno zato, ker nam je radijska postaja Trst A res pri srcu in smo navezani nanjo s tolikimi simpatijami.

Da ni to moje pismo iz trte izvirno, bi vam poslal prihodnjič, če boste želeli, seznam (ki je precej velik) največjih »cvetk«. Danes sem hotel le opozoriti na to, ker se mi zdi, da mora ena od revij prevzeti odgovornost in na ta nedostatek opozoriti.

Sergij Daneu

Spošt. uredništvo!

V tržaškem Novem listu sem bral pismo, v katerem se nekdo pritožuje zaradi nezdravih in temnih prostorov, v katerih se nahaja naša centralna Studijska knjižnica. Popolnoma soglašam s tistim, ki tako piše. Tudi sam večkrat zahajam v knjižnico in lahko isto potrdim, kar je napisal bralec V. P. v omenjenem listu. Res ne razumem, zakaj je tako važna ustanova povsem zanemarjena in zapostavljena. Za toliko drugih reči je denar, zanjo pa ne. Ali je tudi ona postala žrtev kake reforme?

Pogovori

Gospod urednik!

Rad bi vedel, kdo je S. Kobilar?

R. G.

Nekdo, ki uporablja psevdonim zato, da je svoboden...

Kdo je pesnica, ki je podpisana samo z B. M.? Že ocenjevalci v časopisu so izrekli željo, da bi se podpisala s polnim imenom, ker so njene pesmi res čudovito lepe.

M. M.

Če se kak naš sodelavec želi podpisati s psevdonimom, ne moremo mi izdati njegovega imena. Gotovo ima vsak svoj razlog. Oprostite, kako to, da ste se vi podpisali samo s črkama M. M.?

Ali boste objavili moje pesmi?

B. O.

Do zdaj sem prejel samo eno vašo pesem. Ta ni zrela za objavo. Pošljite več, da bo izbira!

So moje črtice, ki sem vam jih poslal, zanič?

G.

Ne povsem, a le malo premalo dograjene in dognane. Treba bi jih bilo nekoliko poglobiti in izpiliti. Najlaže bi to vi sami naredili, kajti ne vem, če to smem jaz in če vam bi s tem ustregel.

Prihodnja številka bo izšla koncem aprila za prvi maj.

Urednik

NEKAJ DRAMSKIH ODDAJ

NA RADIU TRST A ZA PRAZNIKE

Na veliki četrtek, 3.IV. ob 20,35 »TRENUTKI BRIDKOSTI«, moderna drama Turija Vasileja v prevodu Franca Jeze.

Na veliki petek, 4.IV. ob 20,50 »OBSODILI SO KRISTUSA«, napisal Branko Rozman.

Na veliko soboto, 5.IV. ob 20,50 »LEGENDA O KRIŠČEVI MARTRI« Stanka Vuka v dramatizaciji Jožeta Peterlina.

Na veliko soboto, 5.IV. ob 16,45 »KMEČKI REQUIEM« Mirka Mahničiča.

Na velikonočno nedeljo 6.IV. ob 11,15 »VIŠARSKI ZVONOVI« Lučke Peterlinove.

Na velikonočno nedeljo ob 15,30 »IZLET NA VOGEL« Mirka Mahničiča.

Za dobro voljo

Znana filmska igralka je vstopila v elegantno restavracijo s psičkom pod pazduho. Ne da bi se količkaj menila za ljudi je začela ljubkovati psa in mu prigovarjati kot otročičku:

»Daj, ne boj se, ljubček. Nihče ti ne bo nič hudega napravil. Saj sem tu jaz, ljubček.«

Psiček se je pomiril in gospa se je obrnila k natakarkju. Natakark je vpljudno vprašal:

»Je to vaš prvi psiček, gospa?«

☆

Barbkina stara mama je upokojena učiteljica. Kadar pride Barbika k njej, preizkuša njeno znanje, a to se ji posreči samo z zvijačo. Nekoč sta si hoteli ogledati delo miličnika na križišču. Barbika je predlagala: »Dajva, igrava se tako, da bom jaz miličnik, ti pa šteje avtomobile, ko bom odprla smer.«

Babica je začela: »Dva mercedes, en šeststo, en petsto, en rekord, dva Volkswagna — —.« A tu jo je že ustavila Barbika: »Ne boš me, ne! To ni igra to je računstvo.«

☆

Med odmorom v pisarni se pogovarjajo, kako bo, ko bodo lahko šli na Luno.

»To bo nekaj izrednega,« je dejal nekdo, peljali se bomo kar z avtomobilom.«

»Seveda,« je pripomnila neka kolegica, »šli bomo kar po Rimski cesti.«

»Stric, včeraj sem videl velikega osla. Tako velik je bil kot ti!«

»Tako velikih oslov kot sem jaz, ni!«

☆

Pavel sreča Petra.

»Kaj pa se ti je zgodilo, da si tako žalosten?«

»Strašne nesreče. Pred štirinajstimi dnevi sem izgubil starega očeta, prejšnji teden mamo in včeraj mi je umrla žena.«

Ves ganjen mu je Pavel stisnil roko: »To je pa res hudo. A kaj hočeš, tako je na svetu, da se nesreče včasih kar spravijo na koga! Jaz sem v enem tednu izgubil kar pet dežnikov!«

☆

»Cela vrsta deklet bo obupana, ko se bom poročil!«

»Koliko pa jih misliš poročiti?«

☆

Mlado dekle je vstopilo v avtobus in se začelo razburjati, češ da se počuti kot sardina v škatlji.

»Da,« je rekla neka potnica, ki jo je dekle sunilo pri prerivanju, »a sardine so tako vzgojene, da se v gneči ne prerivajo.«

☆

Lastnik garaže je razdelil ljudi na tri vrste: na tiste, ki si sami operejo avtomobil, na tiste, ki ga peljejo oprat v delavnico in na tiste, ki čakajo, da ga opere dež.

»Dušica, zakaj pa se več ne igraš s punčko?«

»Shranila jo bom za svoje otroke.«

»Kaj pa če ne boš imela otrok?«

»Potem jo bom pa shranila za vnuke.«

☆

Gospa Ančka se je abonirala v operi, čeprav se na glasbo bolj malo spozna. Nekoč je prepozno dobila novo obleko in je prišla, ko se je koncert že začel.

»Kaj zdaj igrajo?« je vprašala moža, ki ji je odprl ložo.

»Peto Beethovnovu simfonijo,« je ta odgovoril.

»Oh, že peto,« je nejevoljno vzkliknila gospa Ančka. »Nisem mislila, da sem tako pozna.«

☆

»Otroci, učite se brati. Danes lahko takorekoč kar naprej berete. Kamor koli se obrnete, je kaj napisanega: na krožnikih, na kozarcih, na obleki...«

»Res je, gospodična! Na naši majolki je napisano: 'Zvrni ga Pepi!'«

»Ja, na našem koledarju pa: 'Srečno novo leto!'«

»Na naših brisačah pa: 'Hotel Lev'.«

☆

V pozni večerni uri se oglasi v župnišću telefon:

»Prosim vas, pošljite mi takoj šest steklenic rizlinga.«

»Draga gospa, zmotili ste se, jaz sem župnik.«

»Tako? Oprostite! — Ja, kako pa da ste ob tej uri v gostilni?«

R I M - Slovenski

„Hotel Bled“

ITALIJA

Lastnik Vinko LEVSTIK

ROMA - Via S Croce in Gerusalemme 40 - Tel. 777-102, 7564783

Blizu železniške postaje - Direktna zveza z avtob.:som št. 3

Domača kuhinja - Vse sobe s prhami.

TVRDKA

Kerže

USTANOVljena leta 1886

TRST

TRG S. GIOVANNI, 1

TEL. 35-019

Emajlirani štedilniki najmodernejših oblik na vsa goriva. Popolna oprema za kuhinje, jedilnice, restavracije iz emajla, nerjavečega (Inox) jekla, stekla itd. Električni likalniki, sesalci za prah, pralni stroji, grelci za vodo, hladilniki. Dekorativni predmeti umetne obrti, od keramike do brušenega kristala. Lestenci ter vse vrste električnih luči, klasične in moderne oblike.

MLADIKO lahko kupite

V TRSTU:

- v knjigarni Fortunato
- v Tržaški knjigarni
- v prodajalni časopisov na končni postaji openskega tramvaja
- pri Parovelu v galeriji Tergesteo

NA OPCINAH:

- v prodajalni časopisov na končni postaji openskega tramvaja

V DOLINI:

- v trgovini Kos

V GORICI:

- v Katoliški knjigarni

Ta številka je bila zaključena 29. marca 1969.

CENA 200.- LIR